POROČILO

Ugotavljanje rabe habitata hribskega škrjanca *Lullula arborea* na območju Natura 2000 Goričko v letu 2020

pripravila: Katarina Denac

Ljubljana, marec 2021

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

OP20.06.02.006/1 – Gorička krajina

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj.

Fotografija na naslovnici: Par hribskih škrjancev *Lullula arborea* v Stanjevcih (foto: Gregor Domanjko)

Predlog citiranja:
Denac K. (2021): Ugotavljanje rabe habitata hribskega škrjanca *Lullula arborea* na območju Natura 2000 Goričko v letu 2020. Poročilo. Projekt Gorička krajina (OP20.06.02.006/1). Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. DOPPS, Ljubljana.

KAZALO

1 UVOD 4

2 METODA 4

3 REZULTATI IN DISKUSIJA 9

3.1 LOKACIJE S SKLENJENIM POGODBENIM VARSTVOM 9

3.2 OSTALE NAČRTNO PREGLEDANE LOKACIJE 24

3.3 OSTALI PODATKI 51

3.4 RABA HABITATA V LETU 2020 55

3.5 POVZETEK REZULTATOV 56

VIRI 58

1 UVOD

Hribski škrjanec *Lullula arborea* je varovana vrsta območja Natura 2000 Goričko. Njegova populacija je s 180-240 parov leta 1997, ko so bili opravljeni prvi sistematični popisi, upadla na 20-30 parov leta 2016 (Denac 2016, Denac *et al.* 2017). Leta 2018 je bila številčnost ocenjena na 40 parov (Denac 2018a). Zaradi strmega upada je bila vrsta uvrščena med prioritetne za financiranje projektov iz sredstev shem LIFE in Evropske kohezijske politike na območju Natura 2000 Goričko (Vlada RS 2015). Hribski škrjanec je bil kot ena izmed tarčnih vrst vključen v projekt Gorička krajina (OP20.06.02.006/1), ki poteka v obdobju 2017-2021 in ga sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. Na Goričkem smo za hribskega škrjanca v gnezditveni sezoni 2018 opravili točkovni popis na 120 naključnih točkah z namenom pridobiti podatke o lokacijah vrste (Denac 2018b). Poleg tega smo na točkah, kjer je bila potrjena njegova prisotnost, v letu 2018 ugotavljali rabo habitata z namenom določiti površine, ki bi bile primerne za sklepanje pogodbenega varstva v okviru istega projekta (Denac 2018a). Z ugotavljanjem rabe habitata smo nadaljevali v letih 2019 (Denac 2020) in 2020 (to poročilo).

2 METODA

Hribske škrjance smo v letu 2020 iskali in/ali spremljali na 55 lokacijah (slika 1), od tega jih je bilo konec februarja ob prvem terenskem obisku pregledanih 33. V letu 2020 smo se pri terenskem delu osredotočili predvsem na šest površin, kjer je Javni zavod Krajinski park Goričko (JZ KPG) sklenil pogodbeno varstvo za hribskega škrjanca. Gre za lokacije v Čepincih, Budincih, Dolencih (S in J del) in Šalovcih (Kutošev breg, Šalovski breg) (slike 2-8). Na pogodbenih površinah smo opravili 6 obiskov, na ostalih lokacijah pa 1-5 obiskov (povprečno 2).

Popisovalec je ob popisu na točko s pomočjo daljnogleda poiskal hribske škrjance. V primeru, da jih kljub intenzivnemu iskanju (obhod vseh travnikov, travnih robov in njiv) v pol ure uri ni našel, se je premaknil na drugo točko. Če pa je hribske škrjance našel, jih je spremljal vsaj dve uri. V tem času je vse njihove lokacije vrisoval na digitalne ortofote in jih v večini primerov beležil tudi z ročnim GPS aparatom. Podatki s terena so bili kasneje digitalizirani v programu ArcGIS. V poročilo smo vključili tudi lokacije hribskih škrjancev z naših popisnih točk ali njihove neposredne bližine, ki so bile dobljene bodisi v okviru državnega monitoringa SPA (transektni popisi za hribskega škrjanca) bodisi naključno (iz spletnega portala NOAGS, https://atlas.ptice.si/atlas/index.php?r=user/login).

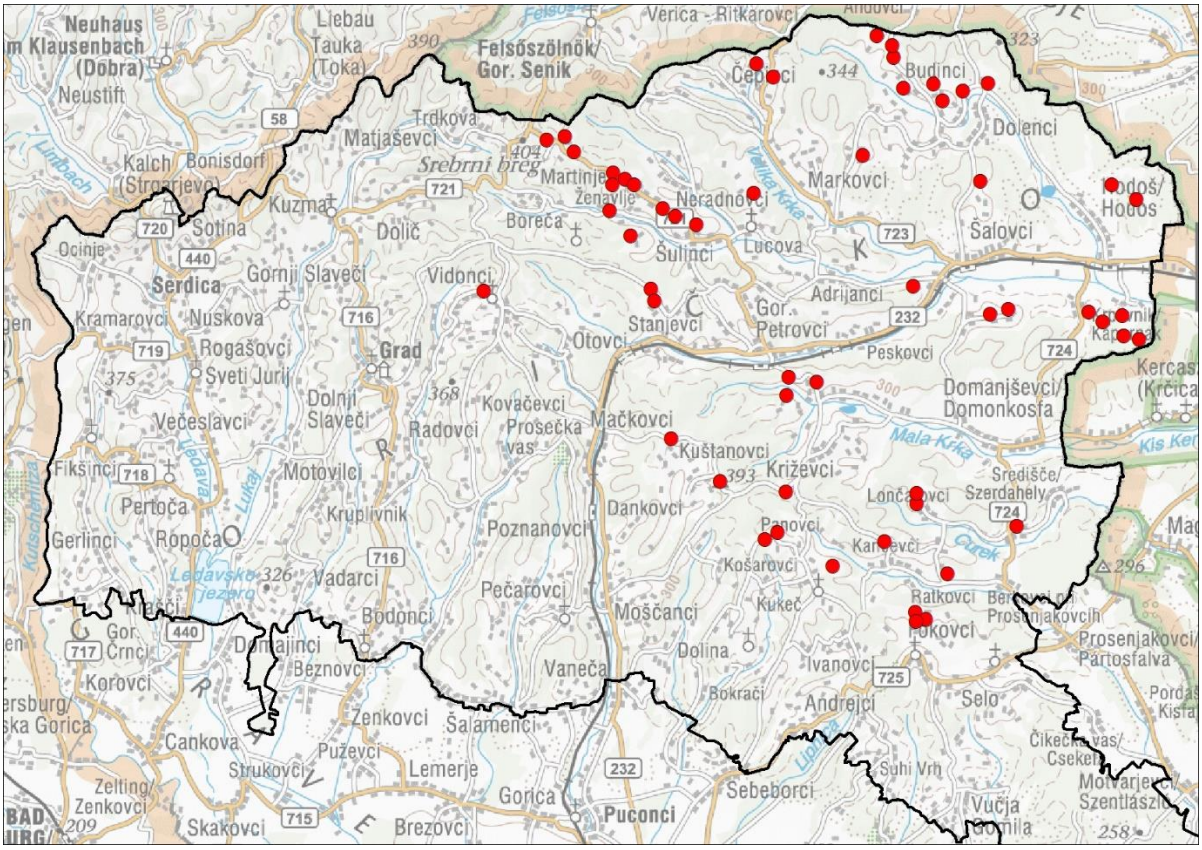

Slika 1: Točke, na katerih smo ugotavljali prisotnost in rabo habitata hribskega škrjanca na območju Natura 2000 Goričko v letu 2020

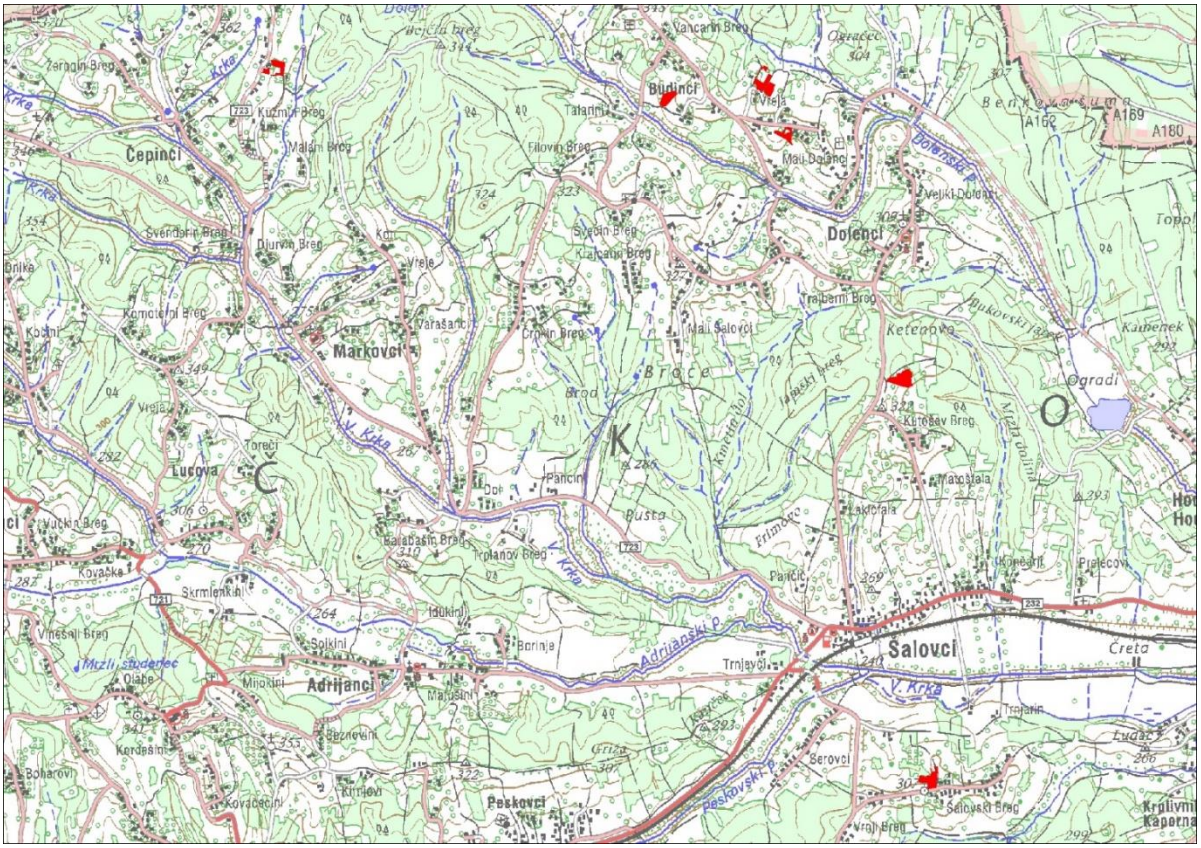

Slika 2: Vse površine s pogodbenim varstvom za hribskega škrjanca na Goričkem (rdeči poligoni)

Slika 3: Površina s pogodbenim varstvom za hribskega škrjanca v Budincih

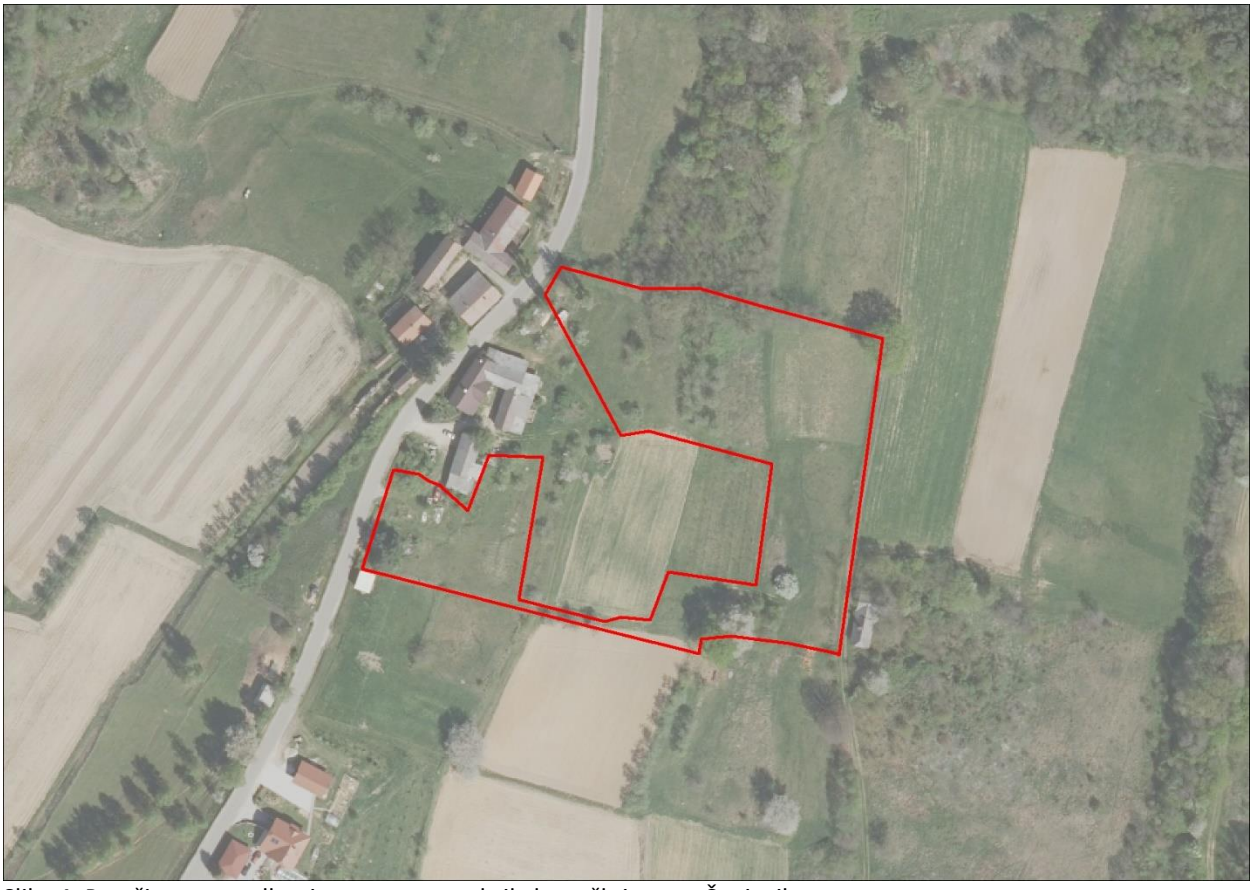

Slika 4: Površina s pogodbenim varstvom za hribskega škrjanca v Čepincih

Slika 5: Površina s pogodbenim varstvom za hribskega škrjanca v Dolencih (S del)

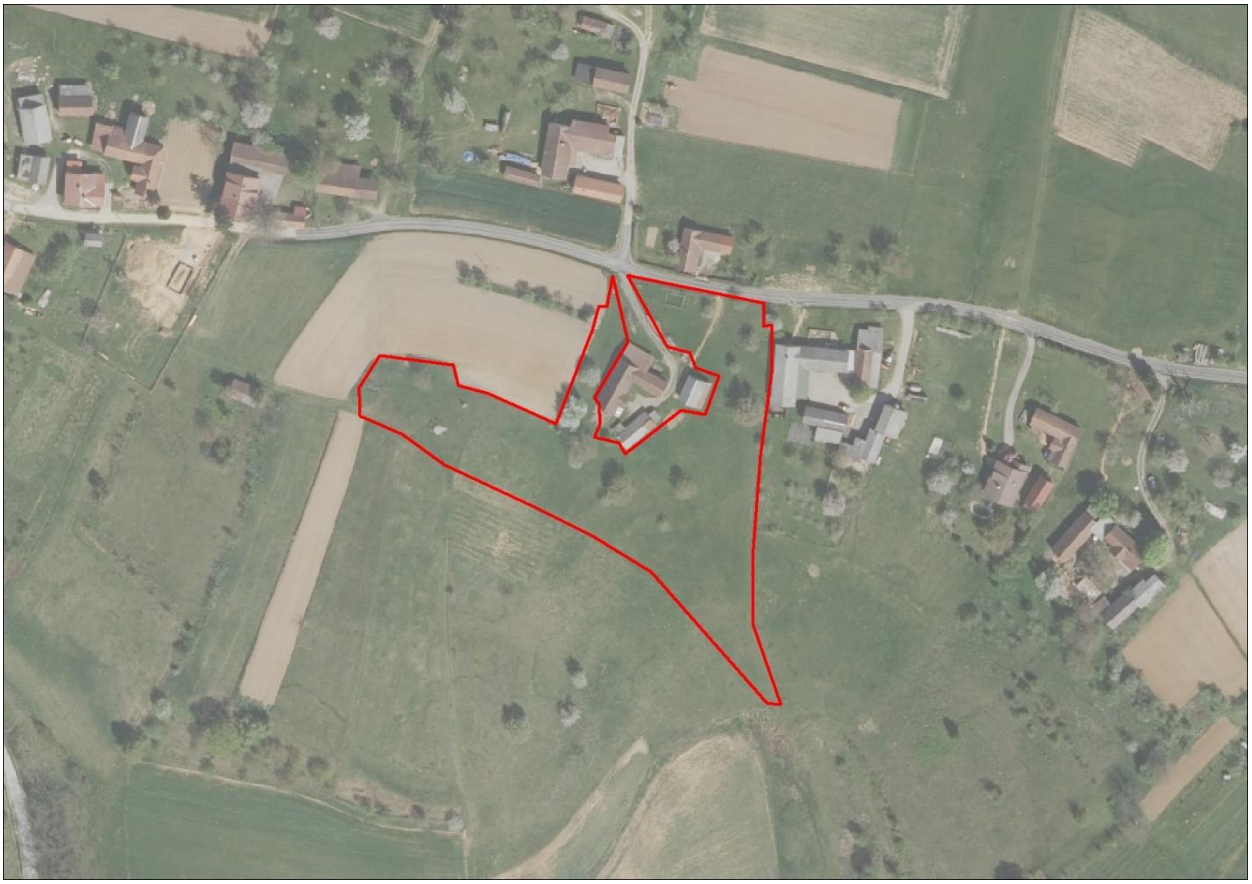

Slika 6: Površina s pogodbenim varstvom za hribskega škrjanca v Dolencih (J del)

Slika 7: Površina s pogodbenim varstvom za hribskega škrjanca v Šalovcih (Kutošev breg)

Slika 8: Površina s pogodbenim varstvom za hribskega škrjanca v Šalovcih (Šalovski breg)

3 REZULTATI IN DISKUSIJA

Rezultati so predstavljeni po popisnih točkah. Te so na slikah označene z rdečimi pikami, rumene pike pa se nanašajo na lokacije hribskih škrjancev, ki smo jih zarisali med ugotavljanjem njihove rabe habitata. **Pozor**: četudi je na območju zarisanih več pik, to še ne pomeni nujno tudi več parov hribskega škrjanca, temveč gre v večini primerov za opazovanja istega osebka ali para ob različnih obiskih. Za vsako točko je v tekstu navedeno, koliko osebkov oziroma parov je bilo na njej ugotovljenih.

3.1 Lokacije s sklenjenim pogodbenim varstvom

Budinci (k.o. Budinci)

Na tej lokaciji na nobenem od obiskov nismo zabeležili hribskega škrjanca. Najbližje je bil opazovan 20. 2. 2020 (okoli 100 m vzhodneje, podatek spletnega portala NOAGS), ko je samec pel na žici nad njivo ozimnega žita (slika 9). Manjši del pogodbene površine predstavlja ekstenzivni suhi travnik (slika 10), večji del pa njiva v prahi (slika 11).

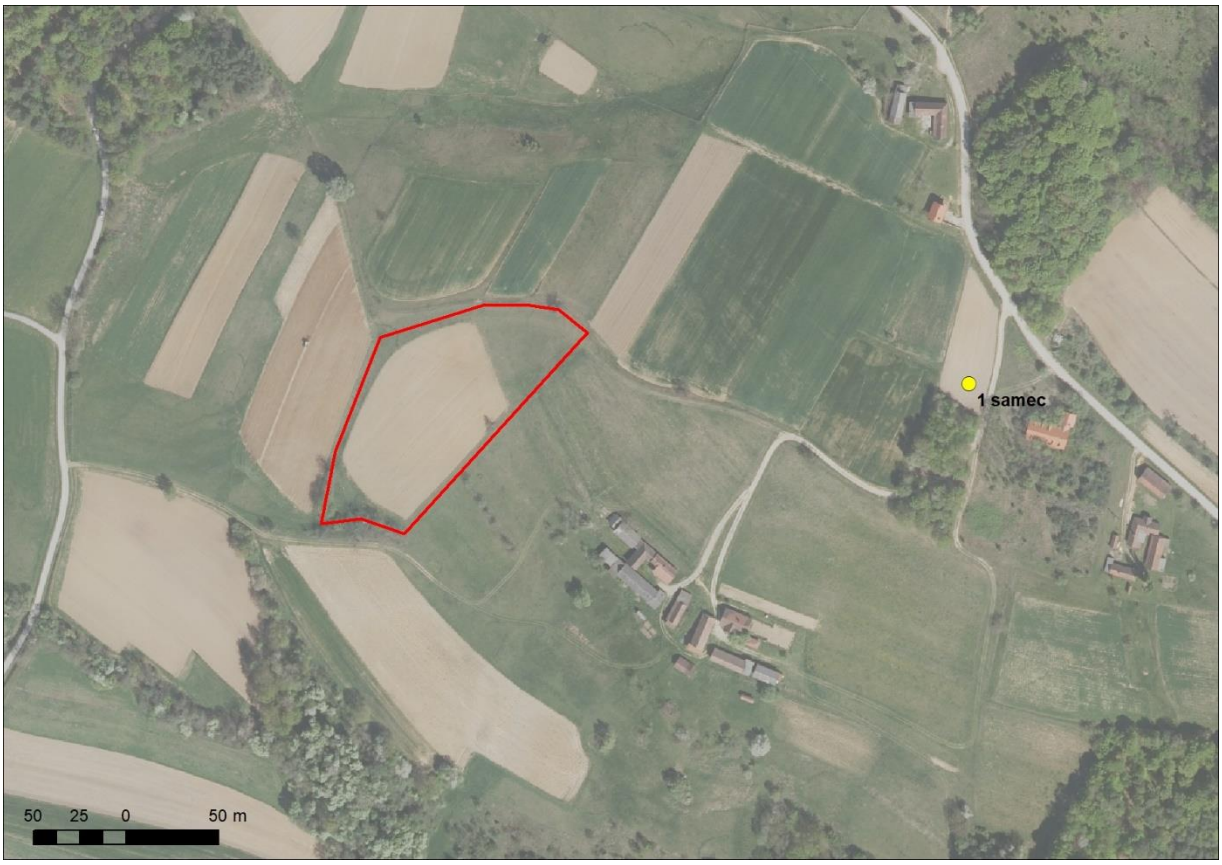

Slika 9: Pogodbena površina za hribskega škrjanca v Budincih in lokacija najbližjega zabeleženega pojočega samca

Slika 10: Manjši del pogodbene površine v Budincih predstavlja ekstenzivni suhi travnik (foto: K. Denac)

Slika 11: Večji del pogodbene površine v Budincih predstavlja njiva v prahi (foto: K. Denac)

Čepinci (k.o. Čepinci)

Na tej lokaciji na nobenem od obiskov nismo zabeležili hribskega škrjanca. Najbližje je bil opazovan 2. 6. 2020 (okoli 80 m južno), ko je samec pel nad žitno njivo (slika 12). Pogodbeno površino sestavlja mozaik travnikov, opuščenih njiv, visokodebelnega sadovnjaka, z robidami zaraščenih predelov in gozdnih dreves (slike 13-15).

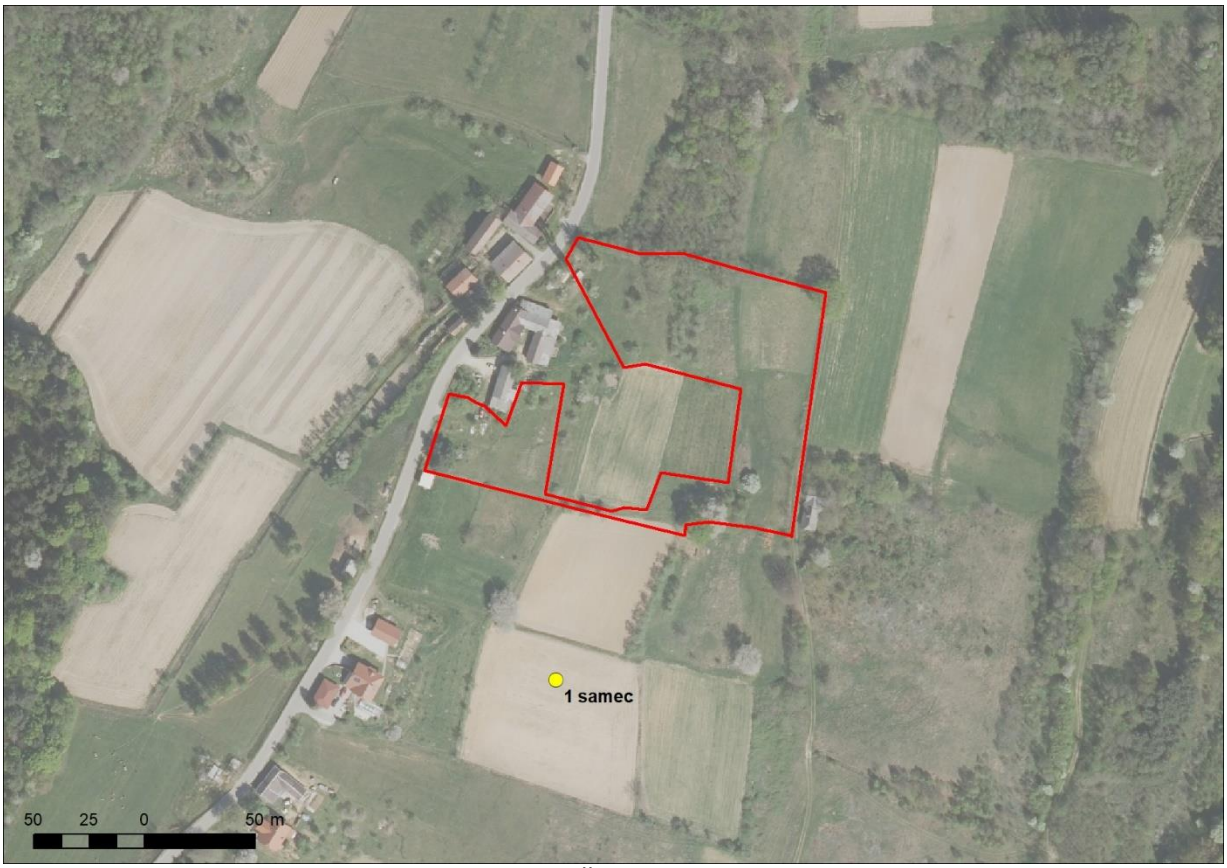

Slika 12: Pogodbena površina za hribskega škrjanca v Čepincih in lokacija najbližjega zabeleženega pojočega samca

Slika 13: Pogodbena površina za hribskega škrjanca v Čepincih – ekstenzivni suhi travnik in visokodebelni sadovnjak (foto: K. Denac)

Slika 14: Pogodbena površina za hribskega škrjanca v Čepincih – zaraščeni predeli in visokodebelni sadovnjak (foto: K. Denac)

Slika 15: Pogodbena površina za hribskega škrjanca v Čepincih – opuščena njiva (v ozadju) in travnik ter posamezna drevesa in grmi (foto: K. Denac)

Dolenci (S del) (k.o. Dolenci)

Na tej lokaciji na nobenem od obiskov nismo zabeležili hribskega škrjanca, vendar pa smo zbrali tri opazovanja v neposredni bližini (slika 16) – gre za istega **pojočega samca**. Dne 19. 3. 2020 je samec pel okoli 50 m vzhodno od projektnih površin nad požganimi travniki na pobočju (slika 17). Dne 25. 4. 2020 je bil zabeležen okoli 60 m SV od projektnih površin (podatek spletnega portala NOAGS), dne 2. 6. 2020 pa je pel skorajda na pogodbenih površinah, nad njivo ozimnega žita (slika 18). Pogodbene površine so pokrite z mozaikom ekstenzivnih travnikov, visokodebelnega sadovnjaka in mejice (sliki 19 in 20). Požgano pobočje vzhodno od pogodbenih površin se je med aprilom in junijem zaraslo večinoma z zlato rozgo (sliki 21 in 22).

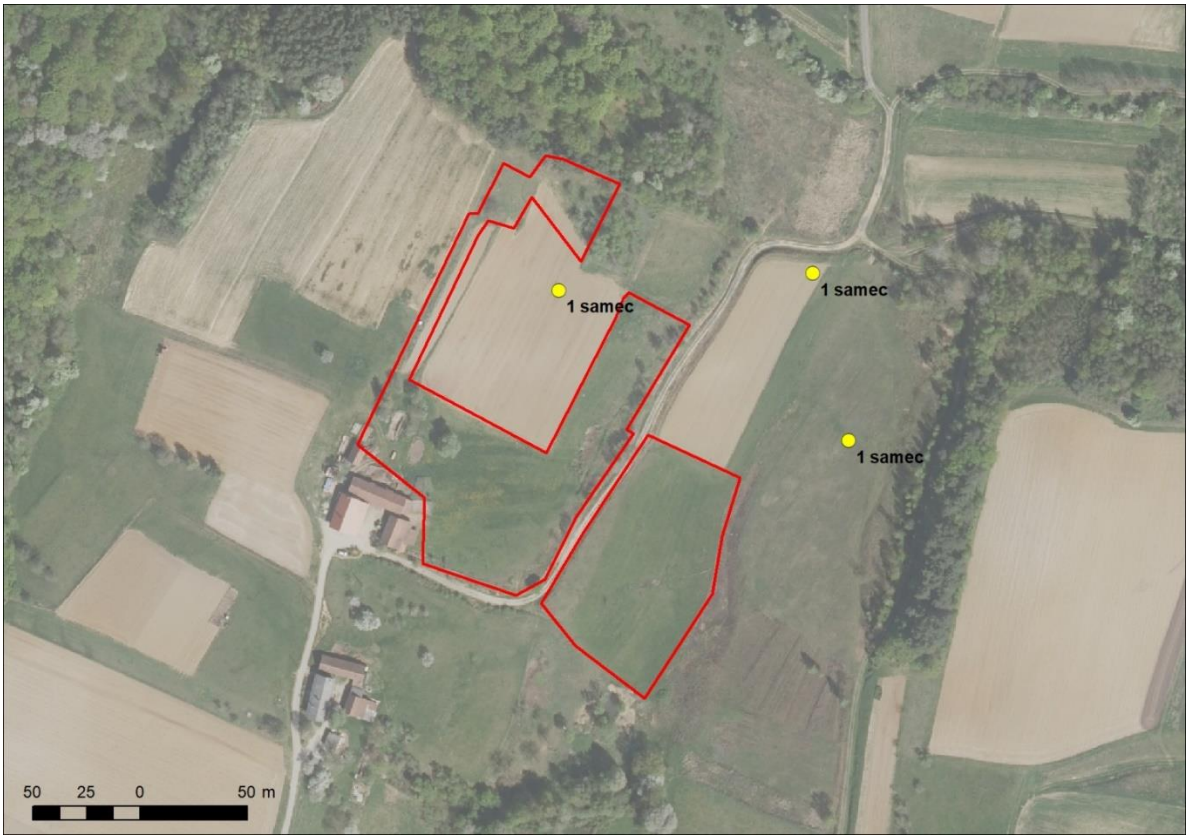

Slika 16: Pogodbena površina za hribskega škrjanca v Dolencih (S del) in lokacije najbližjega zabeleženega pojočega samca

Slika 17: Marca je bilo vzhodno od projektnih površin požgano celotno pobočje; nad njim je bil zabeležen pojoč samec. Aprila se je vegetacija pričela obnavljati, množično je pričela poganjati tudi zlata rozga (foto: K. Denac).

Slika 18: Njiva ozimnega žita, ki je v neposredi bližini pogodbenih površin za hribskega škrjanca v Dolencih (S del) in nad katero je samec pel 2. 6. 2020 (foto: K. Denac)

Slika 19: Pogled na celotno pogodbeno površino v Dolencih (S del); k pogodbenim površinam ne sodi le stavbno zemljišče in njiva ozimnega žita na desnem osrednjem delu slike (foto: K. Denac)

Slika 20: Ekstenzivni suhi travnik z navadno kukavico *Orchis morio*, ki je del pogodbene površine v Dolencih (S del) (foto: K. Denac)

Dolenci (2. del) (k.o. Dolenci)

Na tej lokaciji na nobenem od obiskov nismo zabeležili hribskega škrjanca; ravno tako nimamo s te lokacije nobenih naključno zbranih podatkov iz leta 2020. Pogodbene površine prekrivajo ekstenzivni travnik in posamezna sadna drevesa (slika 21). Predvsem zgodaj spomladi (april) je bila vegetacija na travniku zelo heterogena, redka, s številnimi zaplatami golih tal, kar hribskemu škrjancu zelo ustreza za prehranjevanje (slika 22). Kasnejši obiski so pokazali, da v travnik mestoma vdira tujerodna invazivna enoletna suholetnica *Erigeron annuus* (slika 23).

Slika 21: Pogodbene površine za hribskega škrjanca v Dolencih (J del) – v ospredju (pobočje v ozadju ni del pogodbenih površin) (foto: K. Denac)

Slika 22: Ekstenzivni suhi travnik na pogodbeni površini v Dolencih (J del) je imel aprila redko vegetacijo z zaplatami golih tal (foto: K. Denac)

Slika 23: Ekstenzivni suhi travnik na pogodbeni površini v Dolencih (J del), v katerega vdira enoletna suholetnica *Erigeron annuus*, ki je vidna npr. v desnem spodnjem kotu slike, junij (foto: K. Denac)

Šalovci – Kutošev breg (k.o. Šalovci)

Na tej lokaciji na nobenem od obiskov nismo zabeležili hribskega škrjanca, vendar pa smo zbrali več opazovanj v neposredni bližini, okoli 160 m JJZ (slika 24) – gre za **en par**, ki se je zadrževal na žitni njivi in v mejici ob njej (slike 25-27). Pogodbeno površino pokriva ekstenzivni suhi travnik in manjše skupine gozdnega drevja (slika 28).

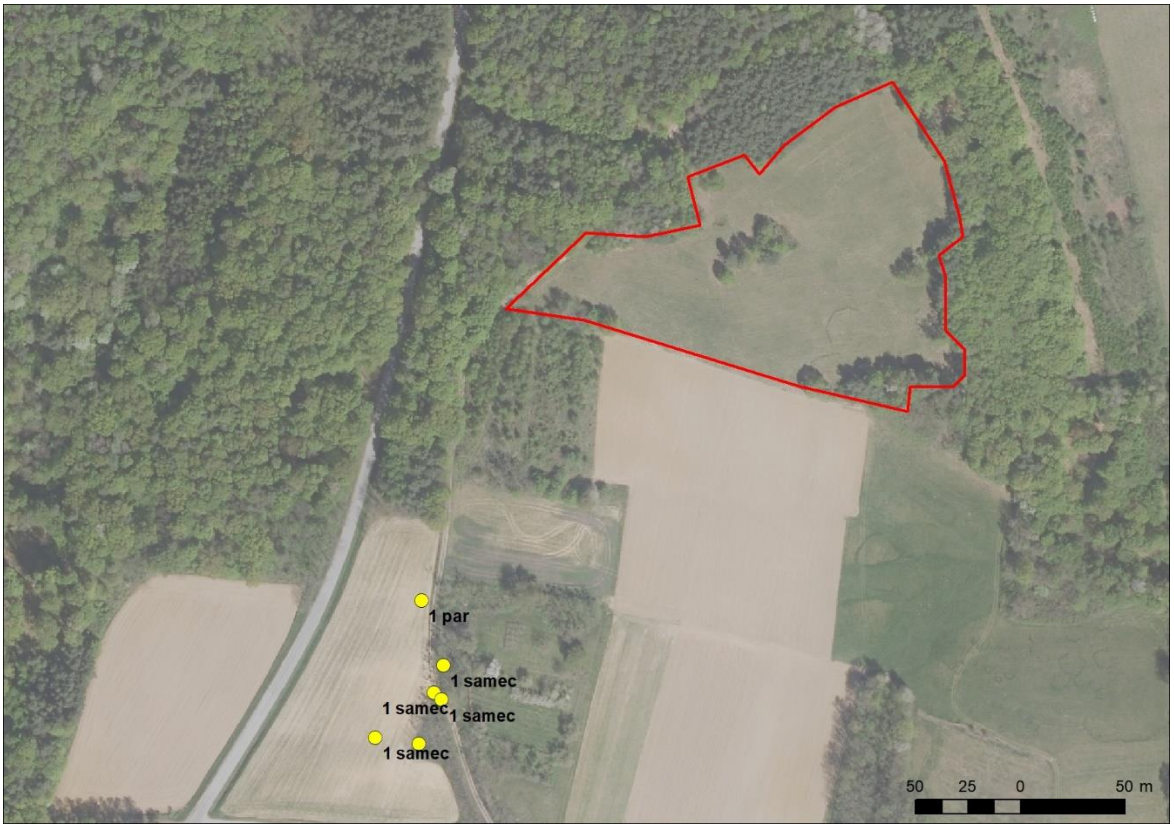

Slika 24: Pogodbena površina za hribskega škrjanca na Kutoševem bregu v Šalovcih in lokacije najbližjega zabeleženega para oz. pojočega samca, ki je pripadal temu paru

Slika 25: Žitna njiva JJZ od pogodbenih površin na Kutoševem bregu, kjer je bil večkrat opazovan hribski škrjanec (foto: K. Denac)

Slika 26: Žitna njiva JJZ od pogodbenih površin na Kutoševem bregu, kjer je bil večkrat opazovan hribski škrjanec, je imela aprila zelo redko in neenakomerno vegetacijo, z obsežnimi površinami golih tal (foto: K. Denac)

Slika 27: Samec hribskega škrjanca (na sliki označen z rdečo puščico) je večkrat posedal in pel v mejici poleg žitne njive (foto: K. Denac)

Slika 28: Pogodbeno površino za hribskega škrjanca na Kutoševem bregu v Šalovcih pokriva ekstenzivni suhi travnik z manjšimi otoki gozdnega drevja (foto: K. Denac)

Šalovci – Šalovski breg (k.o. Šalovci)

Na pogodbenih površinah je bil hribski škrjanec opazovan konec februarja, in sicer **en par**, ki se je hranil na travniku. Ob istem obisku je bil samec tega para opazovan med prehranjevanjem na travniku, kjer je ujel gosenico, odletel na drevo na robu gozdiča, jo pojedel in zapel (slika 29). Sredi aprila je bil pojoč samec zabeležen okoli 80 m JZ od pogodbene površine, nad žitno njivo (slika 30). Pogodbene površine pokrivajo travniki ter skupine gozdnega drevja (slike 31-33).

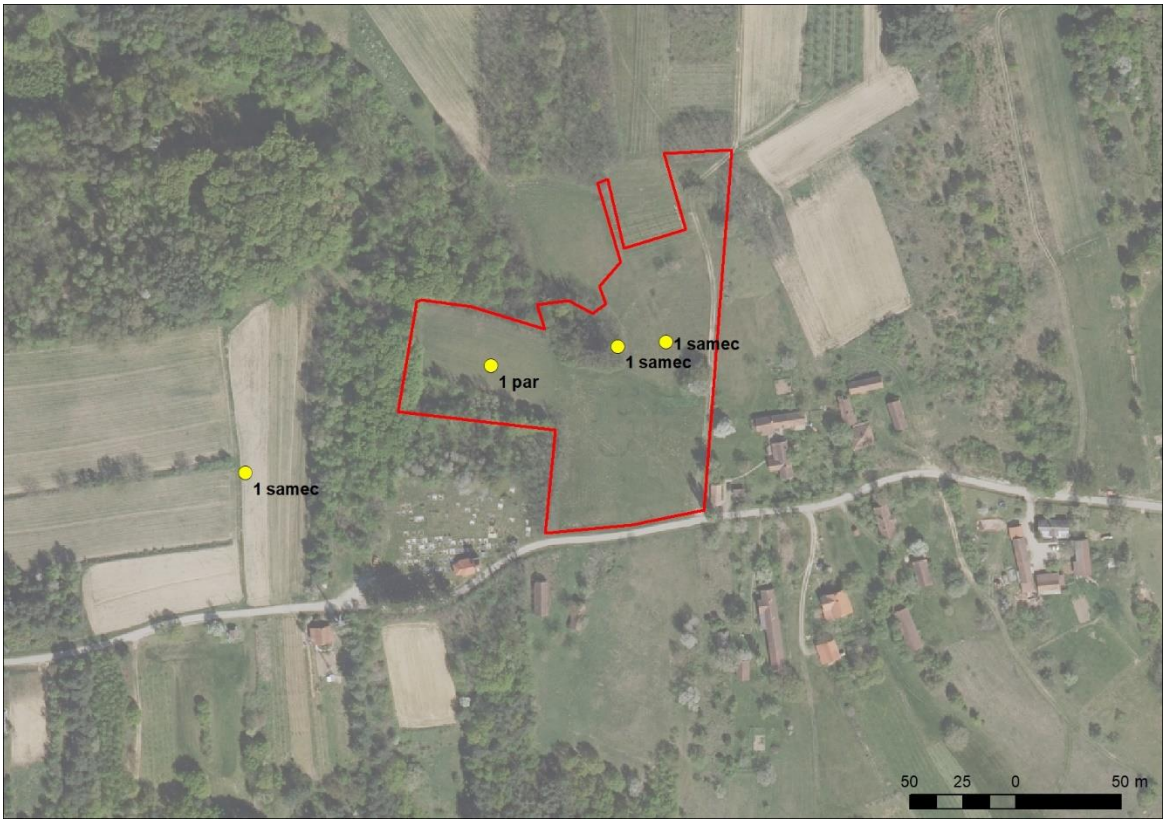

Slika 29: Pogodbena površina za hribskega škrjanca na Šalovskem bregu v Šalovcih in lokacije zabeleženega para oz. samca

Slika 30: Žitna njiva (levo) zahodno od pogodbenih površin na Šalovskem bregu, nad katero je sredi aprila pel hribski škrjanec (foto: K. Denac)

Slika 31: Pogodbena površina za hribskega škrjanca na Šalovskem bregu v Šalovcih – ekstenzivni travnik in skupine drevja (foto: K. Denac)

Slika 32: Ekstenzivni travnik na pogodbeni površini na Šalovskem bregu – levo aprila (vidne so navadne kukavice *Orchis morio*), desno junija (vidni so deltasti klinčki *Dianthus deltoides*, prevezanka *Chamaespartium sagittale*, odcvetela kozja brada *Tragopogon pratensis*) (foto: K. Denac)

Slika 33: Zahodni del pogodbene površine na Šalovskem bregu, kjer se je konec februarja prehranjeval par hribskih škrjancev (foto: K. Denac)

3.2 Ostale načrtno pregledane lokacije

Na slikah v poglavjih 3.2 in 3.3 smo z modrimi poligoni označili površine v upravljanju JZ KPG, ki sicer niso nujno ciljno namenjene varstvu hribskega škrjanca (ampak npr. varstvu habitatnih tipov in metuljev), vendar pa imajo nanj zaradi ekstenzivnih kmetijskih praks lahko pozitiven učinek.

Benkovski breg (k.o. Šulinci)

Konec februarja sta bila zabeležena **dva para in en pojoč samec** (slika 34). Oba para sta bila na opuščeni njivi oz. prahi, samec pa je pel v zraku. Konec aprila nismo slišali ali videli nobenega.

Slika 34: Lokacije hribskih škrjancev na Benkovskem bregu

Budinci (tri popisne točke) (k.o. Budinci)

Zabeležen je bil **en par** na Bejčinem bregu. Samec iz tega para je med marcem in majem večkrat pel nad prepletom travnikov, grmišč in njiv (sliki 35 in 36).

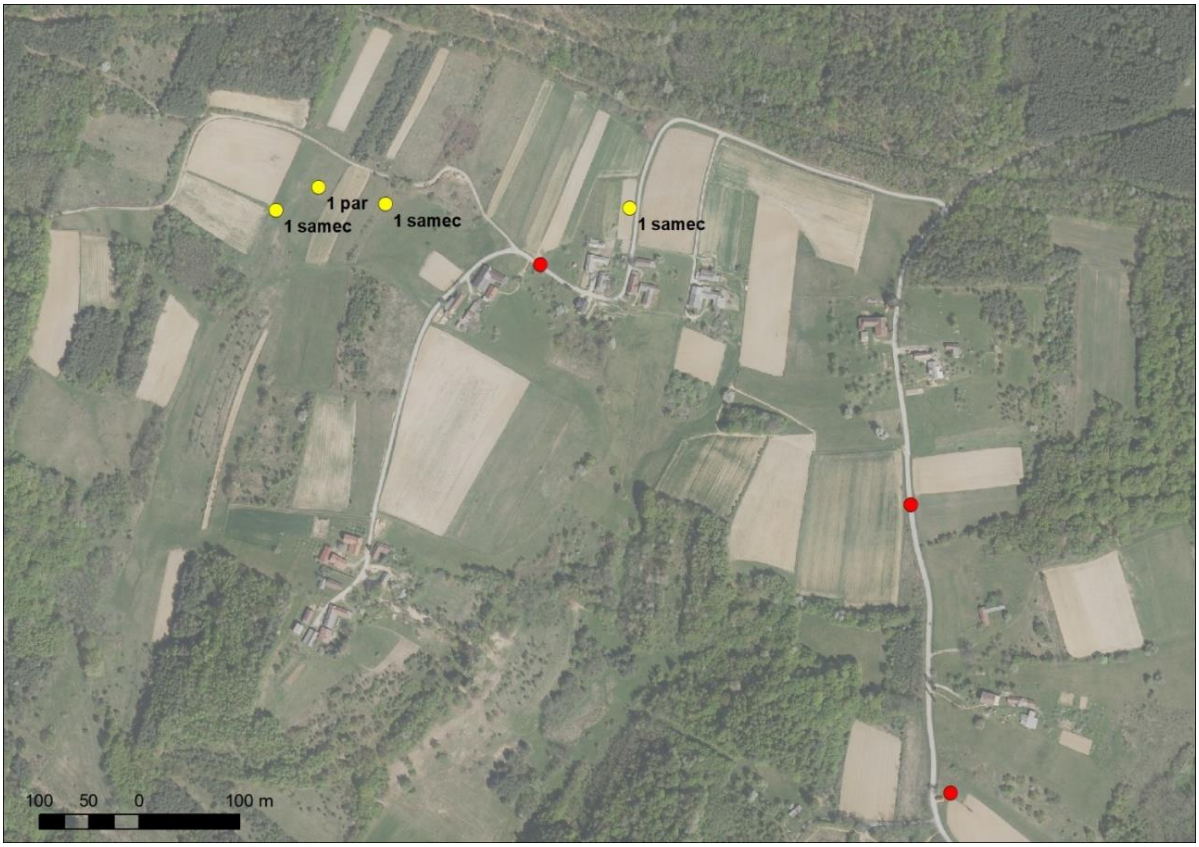

Slika 35: Lokacije hribskega škrjanca v Budincih

Slika 36: Habitat hribskega škrjanca na Bejčinem bregu (foto: K. Denac)

Čepinci (k.o. Čepinci)

Na območju Vreje in Goričkega brega je bil zabeležen **en par in dva pojoča samca**. Dva od teh treh samcev sta pela nad opuščeno njivo oz. travnikom ter na meji med njivo in travnikom, lokacije tretjega pa ni bilo mogoče določiti, saj je bil zabeležen ponoči (podatek spletnega portala NOAGS) (slika 37).

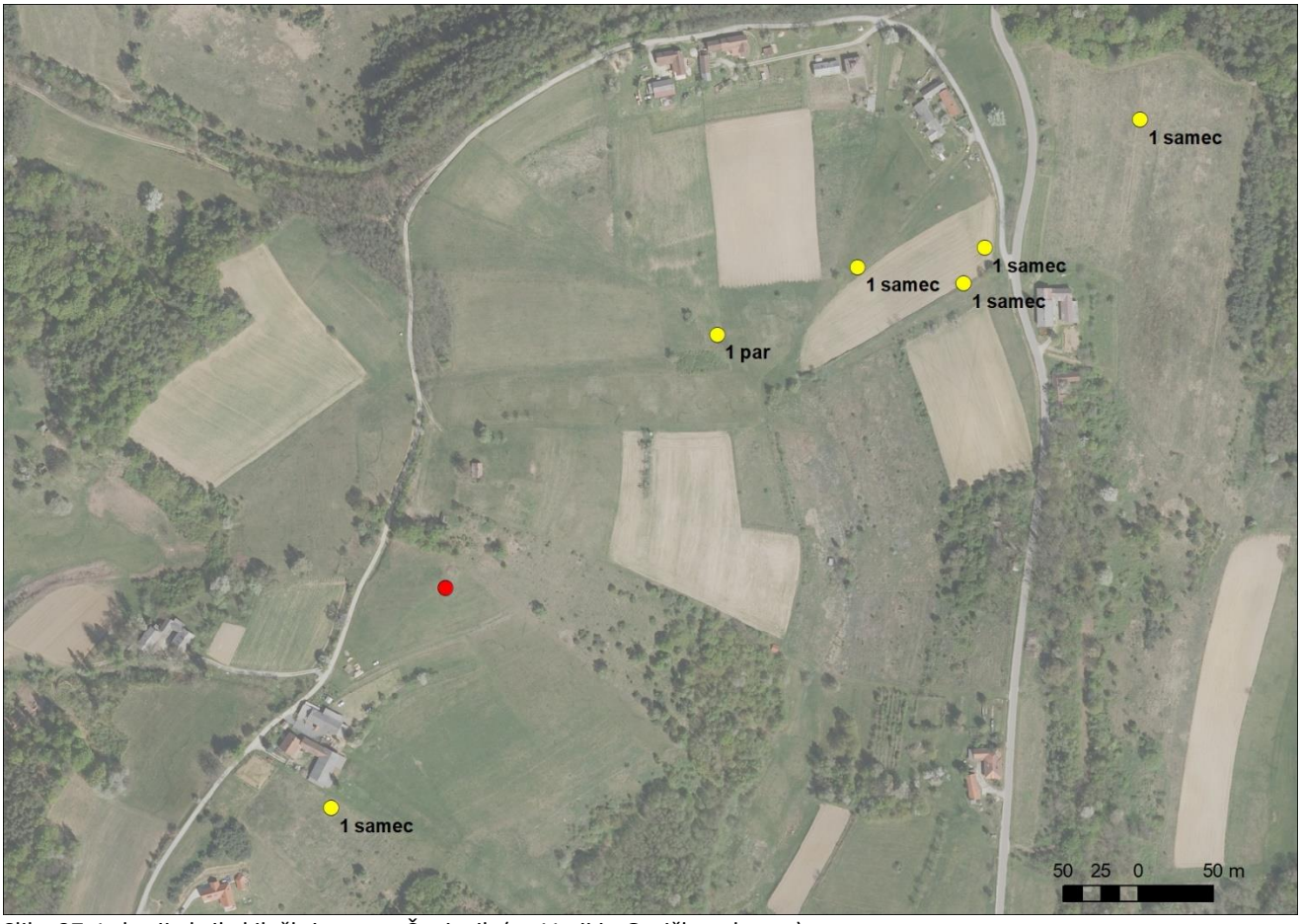

Slika 37: Lokacije hribskih škrjancev v Čepincih (na Vreji in Goričkem bregu)

Dolenci (dve popisni točki) (k.o. Dolenci)

Na območju je bil hribski škrjanec zabeležen le ob naključnem obisku konec aprila (podatek spletnega portala NOAGS), medtem ko ga ob treh načrtnih obiskih nismo ne videli ne slišali. JV od kmetije Mali raj je **pel en samec** (slika 38), ki se je zadrževal v bližini površin, s katerimi upravlja JZ KPG.

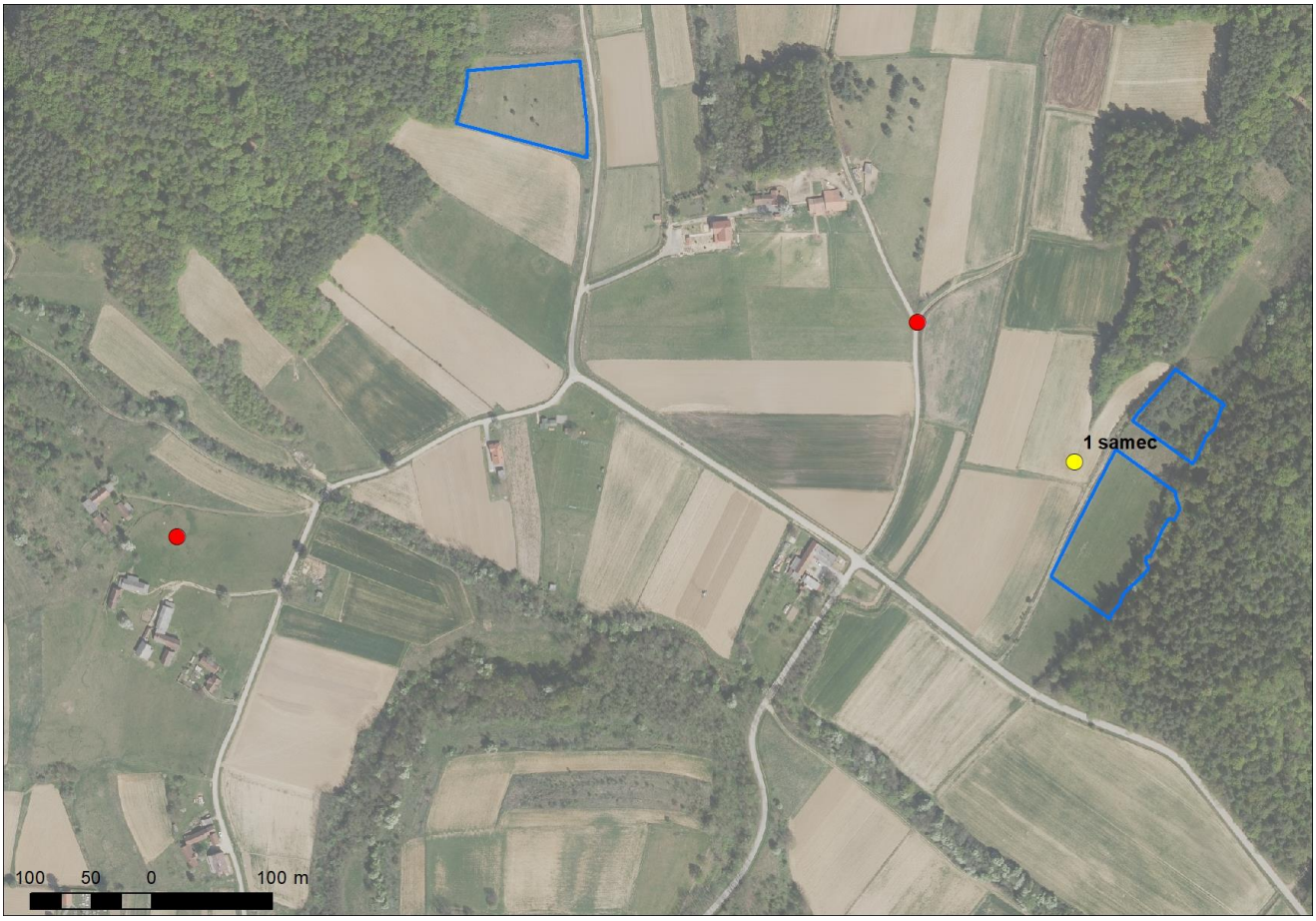

Slika 38: Lokacija hribskega škrjanca v Dolencih. Modri poligoni so površine v upravljanju JZ KPG.

Fokovci (tri popisne točke) (k.o. Fokovci)

Med aprilom in junijem sta bila zabeležena **vsaj en par in ena družina**, možna je prisotnost še enega dodatnega **pojočega samca** (slika 39; vključeni so tudi podatki monitoringa SPA ter podatki spletnega portala NOAGS). Škrjanci so bili opazovani na ekstenzivnih suhih travnikih, ovčjem pašniku, robu ceste in žitni njivi. Glede na alarmno vedenje sredi aprila obstaja možnost, da je en par gnezdil na ekstenzivnem suhem travniku na južnem delu območja (v bližini lokacije, kjer je bila junija opazovana družina).

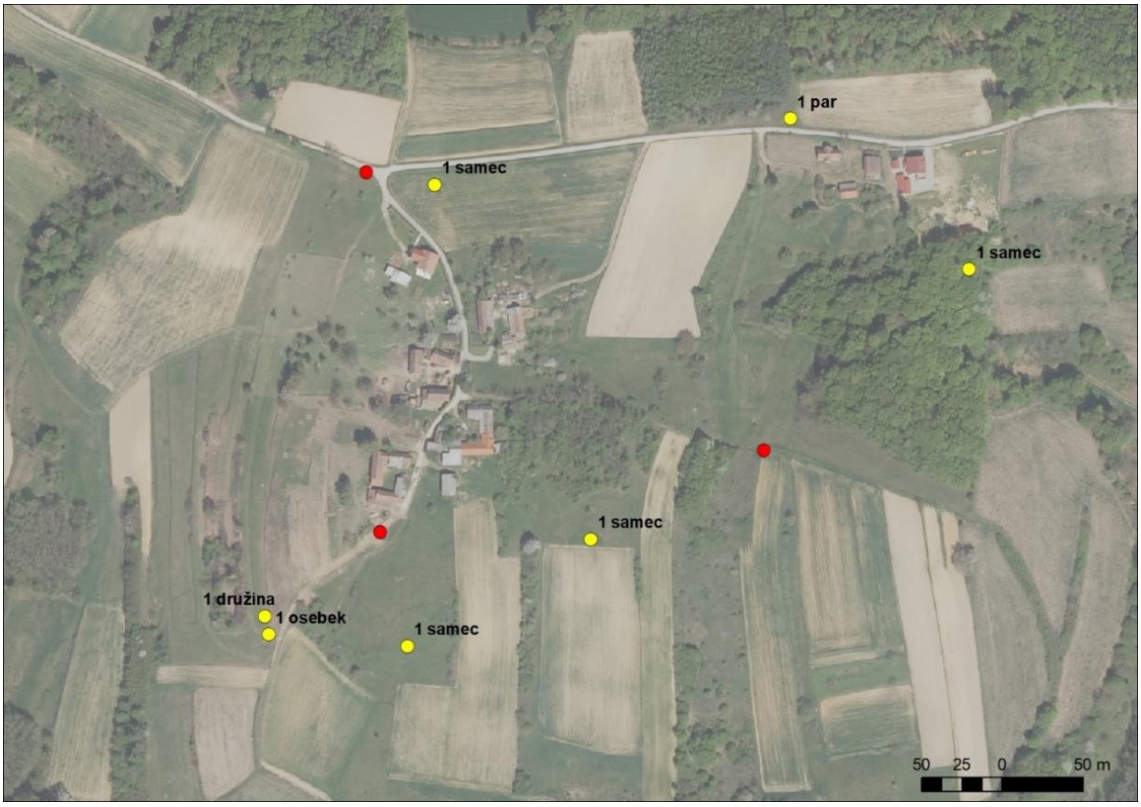

Slika 39: Lokacije hribskih škrjancev v Fokovcih

Hodoš (dve popisni točki) (k.o. Hodoš)

Marca je bil na območju zabeležen **en pojoč samec** (slika 40), ki ga nato aprila nismo slišali ali videli.

Slika 40: Lokacija hribskega škrjanca v Hodošu

Ivanjševci (k.o. Ivanjševci)

Sredi aprila smo z njive ozimnega žita splašili **en osebek**, ki je zletel šele potem, ko se mu je popisovalec približal na 3-5 m, kar kaže na možnost gnezda (slika 41).

Slika 41: Lokacija hribskega škrjanca v Ivanjševcih

Kamenek pri Kuštanovcih (k.o. Kuštanovci)

Na tej lokaciji je konec februarja pel **en samec**, in sicer nad mozaikom preoranih njiv in njiv ozimnega žita (slika 42). Kasneje lokacije nismo več preverjali.

Slika 42: Lokacija hribskega škrjanca pri Kameneku JV od Kuštanovcev

Kančevci (k.o. Kančevci)

Konec februarja je bil nad prepletom mejic, njiv in travnikov zabeležen **en pojoč samec** (slika 43), ki se je med drugim zadrževal tudi na površinah v upravljanju JZ KPG. Kasnejša naključna opazovanja iz spletnega portala NOAGS kažejo na morebitno prisotnost **še enega dodatnega pojočega samca** na zahodnem delu območja.

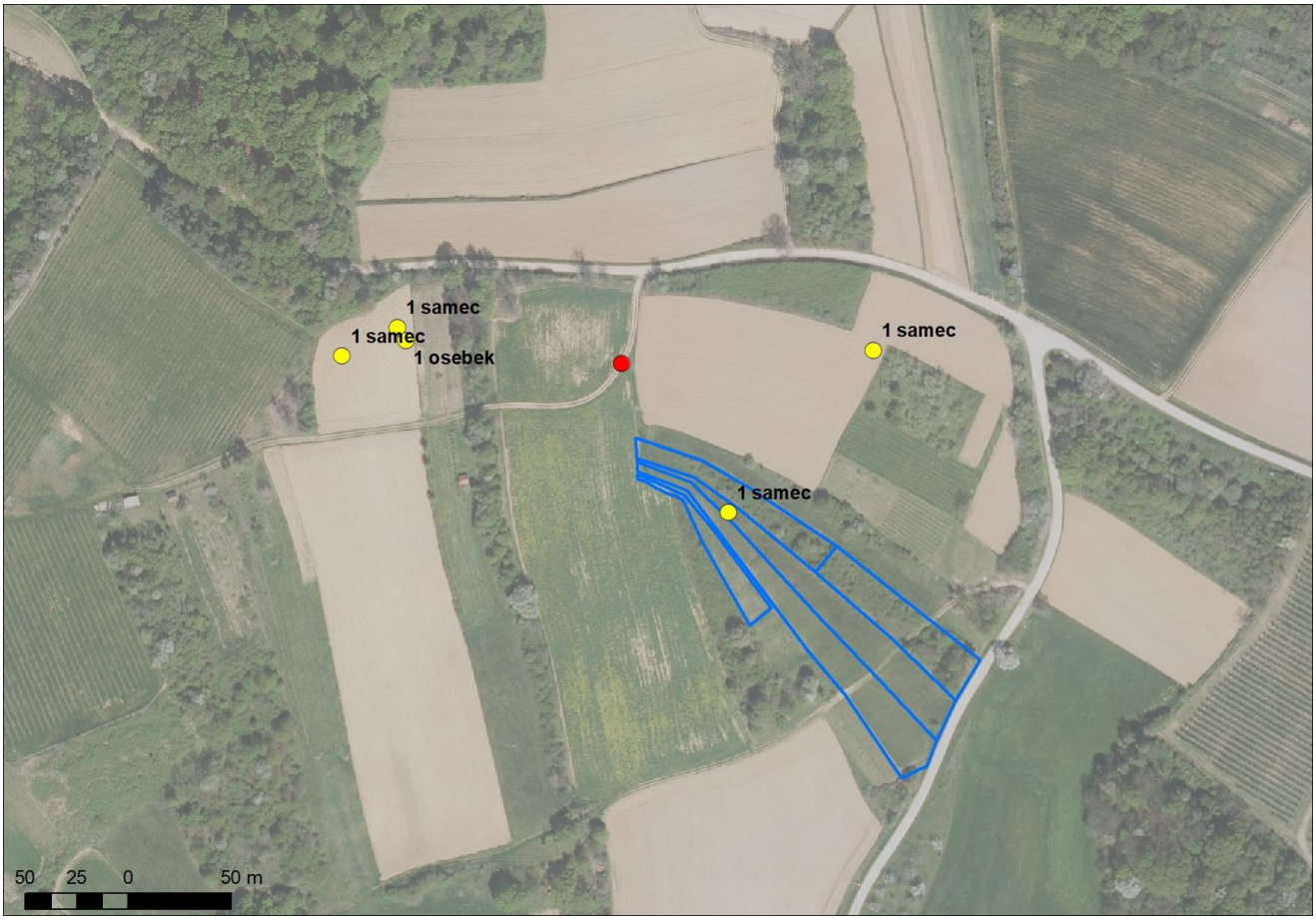

Slika 43: Lokacije hribskega škrjanca v Kančevcih. Modri poligoni so površine v upravljanju JZ KPG.

Križevci – J (k.o. Križevci)

Konec februarja je bil J od vasi Križevci zabeležen **en pojoč samec** nad njivo ozimnega žita (sliki 44 in 45), ki ga v aprilu nismo slišali ali videli.

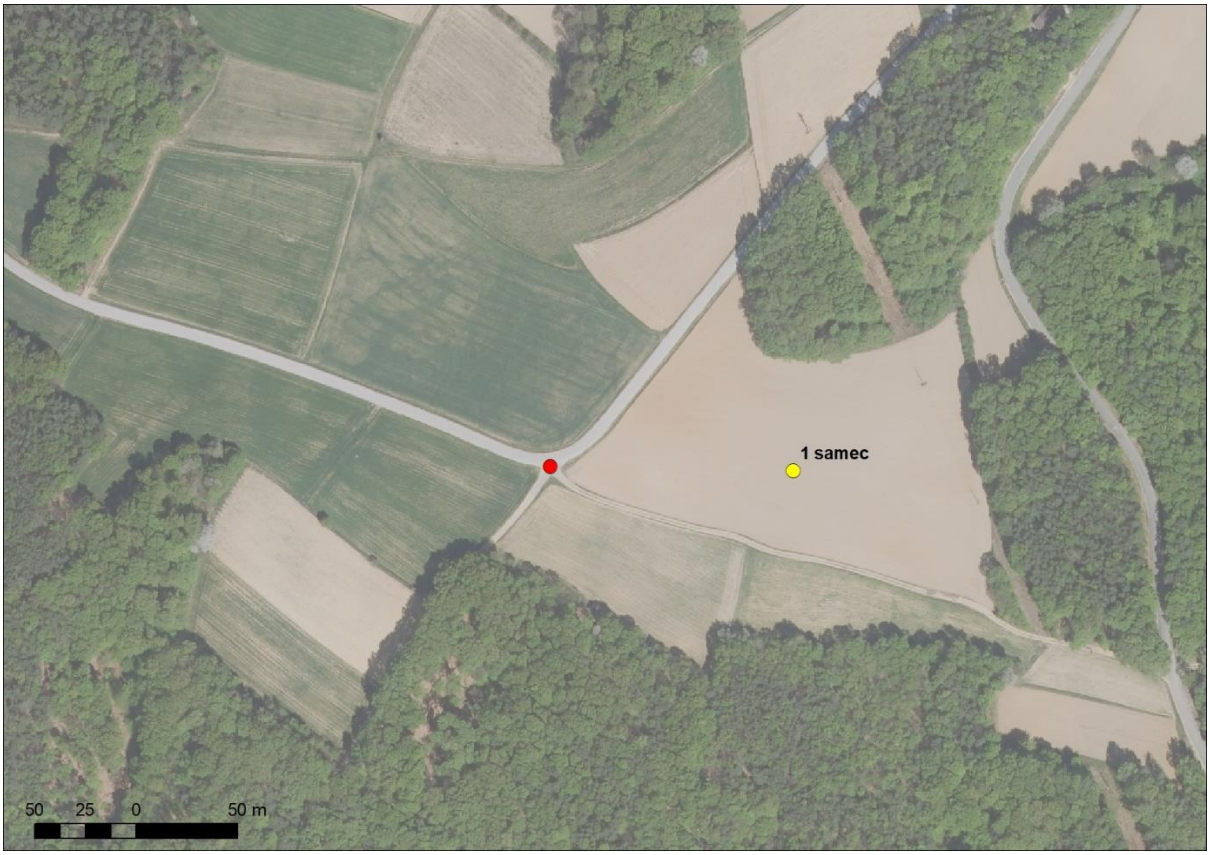

Slika 44: Lokacija hribskega škrjanca v Križevcih - J

Slika 45: Desno od kolovoza je žitna njiva, nad katero je na lokaciji Križevci – J pel hribski škrjanec (foto: K. Denac)

Križevci – S (tri popisne točke) (k.o. Križevci)

Na območju sta bila v marcu oz. aprilu zabeležena **dva pojoča samca**, ki sta pela nad prepletom travnikov in njiv (slika 46).

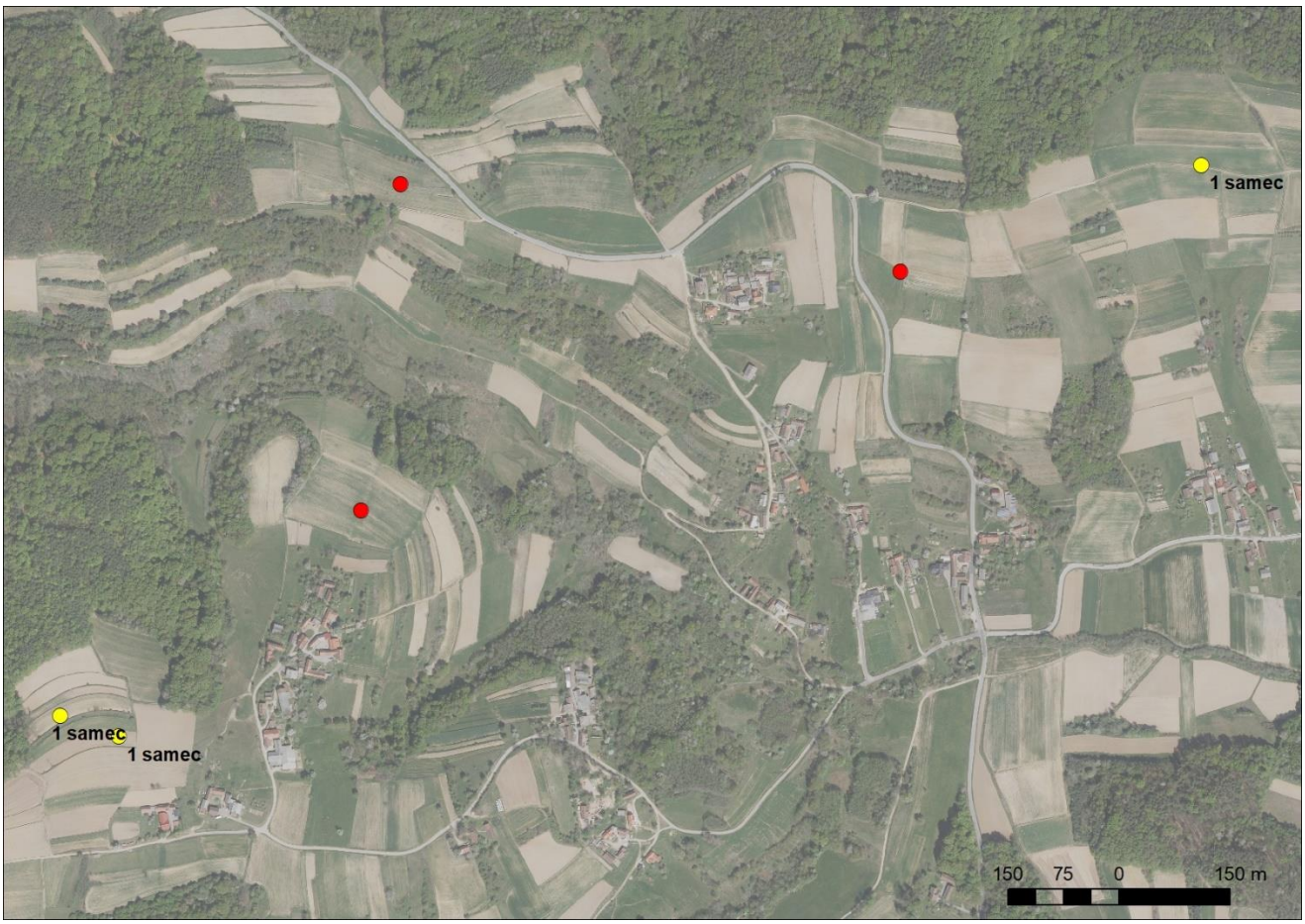

Slika 46: Lokacije hribskih škrjancev v Križevcih - S

Krplivnik (dve popisni točki) (k.o. Krplivnik)

Konec februarja sta bila zabeležena **en par in en pojoč samec**, poleg tega pa še jata **15 osebkov**, ki so bili očitno še na selitvi, prehranjevali pa so se na zmerno intenzivnem travniku (sliki 47 in 48). Oba teritorialna samca sta pela s struktur – eden z visoke hruške, drugi z lope za orodje (slika 49). V začetku junija so bili med skupnim prehranjevanjem na zmerno intenzivnem travniku opazovani štirje osebki, najverjetneje **družina**.

Slika 47: Lokacije hribskih škrjancev v Krplivniku

Slika 48: Prehranjevališče hribskih škrjancev v Krplivniku (jata 15 os.) – zmerno intenziven travnik (foto: K. Denac)

Slika 49: Lopa za orodje, na kateri je pel hribski škrjanec (foto: K. Denac)

Kukeč (dve popisni točki) (k.o. Panovci)

Konec februarja je nad njivo ozimnega žita pel **en samec** (slika 50); aprila nismo zabeležili nobenega osebka. Na relaciji med obema popisnima točkama (rdeči točki na sliki 50) smo zabeležili sečnjo ene izmed mejic, kar utegne negativno vplivati na hribskega škrjanca (slika 51).

Slika 50: Lokacija hribskega škrjanca v Kukeču

Slika 51: Sečnja mejice v Kukeču (foto: K. Denac)

Kuštanovci (k.o. Kuštanovci)

Konec februarja je bil na zahodnem delu območja zabeležen **en par in en pojoč samec** (ki je pel nad zapleveljeno njivo), na vzhodnem delu pa **en pojoč samec** (ki je pel nad njivo ozimnega žita in fragmentom travnika) ter **štirje osebki**, ki so bili še na selitvi (njihov prelet je teritorialnega samca spodbudil k petju) (slika 52).

Slika 52: Lokacije hribskih škrjancev v Kuštanovcih

Lončarovci (dve popisni točki) (k.o. Lončarovci)

Konec februarja je bil zabeležen **en osebek**, ki je z makadamske ceste zletel na njivo ozimnega žita (sliki 53 in 54)**.** Kasneje lokacije nismo več preverjali.

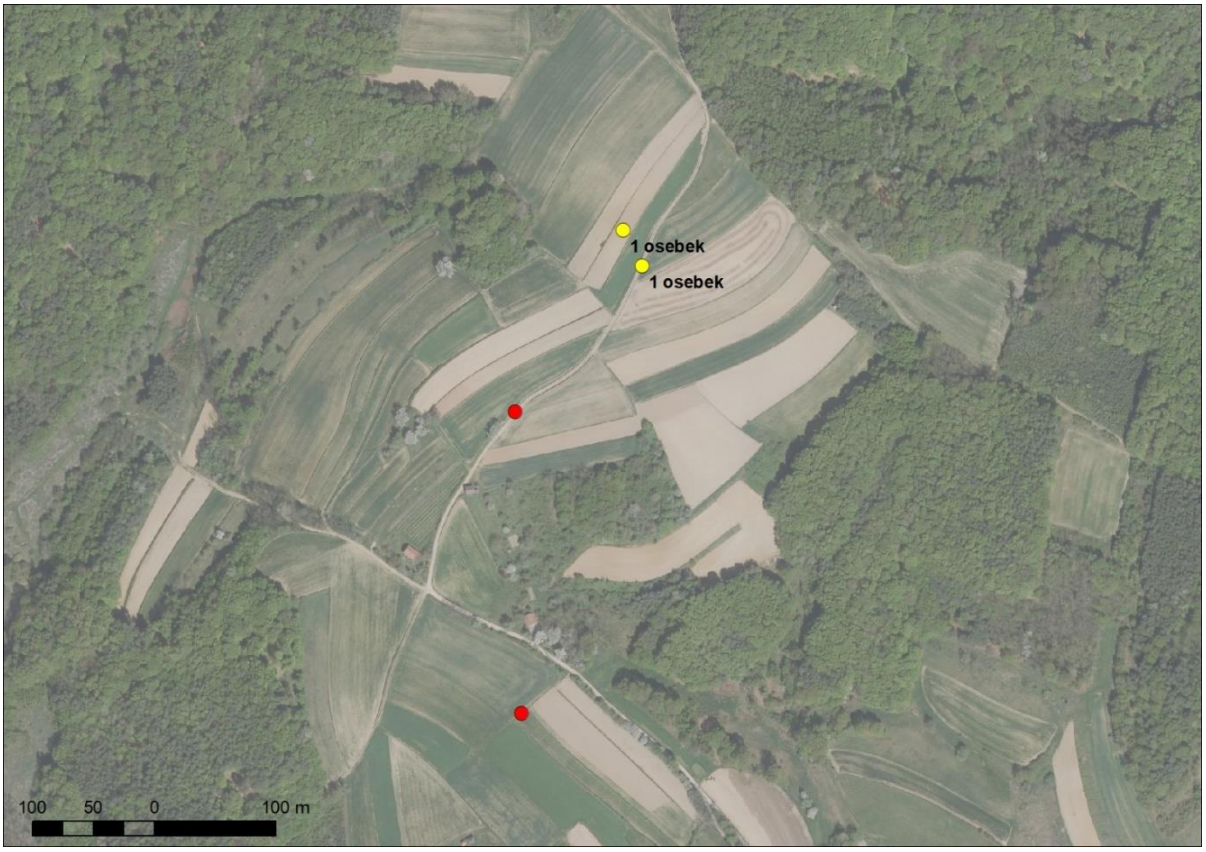

Slika 53: Lokacija hribskega škrjanca v Lončarovcih

Slika 54: Kolovoz, s katerega je hribski škrjanec zletel na bližnjo njivo ozimnega žita, Lončarovci (foto: K. Denac)

Markovci (k.o. Markovci)

Marca je bil na Črnkinem bregu v Markovcih zabeležen **en par**, aprila pa je nad robom nasada lesk, travniki in njivami pel samec najverjetneje istega para (slika 55). Omenjeni nasad lesk, ki meri več kot 13 ha, je bil glede na dostopne zaporedne satelitske posnetke v programu Google Earth Pro narejen med 17. 8. 2018 in 19. 7. 2019 (pri čemer je bila obstoječa lesna vegetacija odstranjena in območje preorano že 14. 3. 2019; sliki 56 in 57). Zaradi njegove izdelave je izginilo ogromno pomembnih elementov habitata hribskega škrjanca – ekstenzivni travniki, mejice, solitarna drevesa in grmi.

Slika 55: Lokaciji hribskih škrjancev na Črnkinem bregu v Markovcih (ta DOF iz 2017 ne odraža dejanskega stanja habitata, saj je južni del območja v celoti spremenjen v več kot 13 ha velik nasad lesk, glej sliki 56 in 57)

Slika 56: Več kot 13 ha velik nasad lesk na Črnkinem bregu v Markovcih (rumeno označen poligon, podlaga: Google Earth Pro, datum posnetka 19. 7. 2019)

Slika 57: Več kot 13 ha velik nasad lesk v Markovcih, zaradi katerega so bili uničeni številni pomembni elementi habitata hribskega škrjanca, predvsem ekstenzivni travniki in mejice (foto: K. Denac).

Martinje (tri popisne točke) (k.o. Martinje)

Na območju so bili med februarjem in junijem zabeleženi **štirje pojoči samci** (po eden na Srebrnem bregu, S od Vrej, na Vrejah in JV od Vrej, slika 58). Samec na Srebrnem bregu je pel nad preorano in pobranano njivo, praho ter ekstenzivnim travnikom, na katerem se je tudi hranil (sliki 59 in 60). Samec S od Vrej je pel nad mozaikom ekstenzivnih travnikov, kolovoza, vinograda in žitnih njiv. Pel je v zraku in z drevesne mejice, zlasti z velikega hrasta v njej. Gre za lokacijo, kjer je bilo v letu 2019 najdeno gnezdo na esktenzivnem travniku, ki se je zaraščal z rdečim borom (Denac 2020). Ker smo na terenu konec februarja 2020 opazili, da je nekdo odstranil lesno zarast z dela travnika (slika 61) in je obstajala bojazen, da bo z delom nadaljeval v gnezditveni sezoni hribskega škrjanca, je JZ KPG kontaktiral lastnika in se z njim dogovoril, da dela odloži v čas po zaključku gnezditve. Nekoliko južneje proti vasi je bil en osebek neznanega spola opazovan med prehranjevanjem na zapleveljenem robu žitne njive (slika 62). Na Vrejah je en samec pel na žici, eden pa v zraku (pri slednjem gre najverjetneje za samca z lokacije S od Vrej). Samec JV od Vrej je pel nad njivo ozimnega žita.
Poleg tega je bila JV od Vrej konec februarja opazovana jata **treh osebkov**, ki je bila verjetno še na selitvi in se je prehranjevala na žitni njivi.

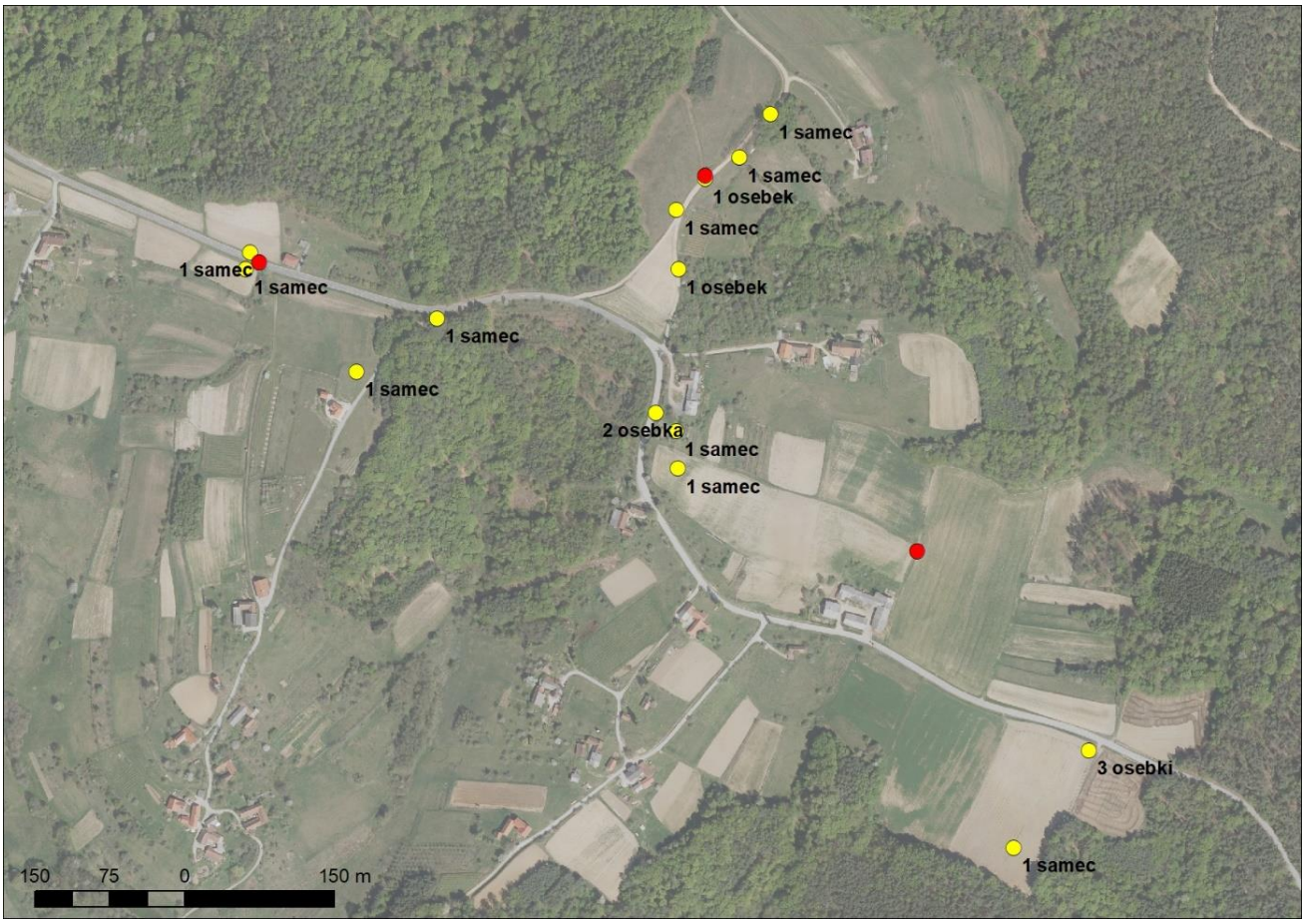

Slika 58: Lokacije hribskih škrjancev v Martinju

Slika 59: Habitat hribskega škrjanca na Z delu Martinja (Srebrni breg) (foto: K. Denac)

Slika 60: Ekstenzivni suhi travnik z navadno kukavico *Orchis morio*, ki je prehranjevališče hribskega škrjanca, Z del Martinja (Srebrni breg) (foto: K. Denac)

Slika 61: Travnik, kjer je v 2019 gnezdil hribski škrjanec – del rdečih borov je bil konec februarja 2020 odstranjen (foto: K. Denac)

Slika 62: Zapleveljen rob žitne njive v Martinju (S od Vrej), kjer se je hranil hribski škrjanec (foto: K. Denac)

Panovci (k.o. Kančevci)

Konec februarja sta bila na Sobjakovem bregu zabeležena **dva pojoča samca** in skupina **petih osebkov na selitvi**, ki so se prehranjevali na prahi (slika 63). Samca sta pela nad praho (slika 64) oziroma njivo detelje (slika 65). Konec aprila je bil na vzhodnem delu območja opazovan **par**, ki se je hranil na ekstenzivnem suhem travniku (slika 66) – samec tega para je najverjetneje eden od tistih dveh, ki sta pela v februarju.

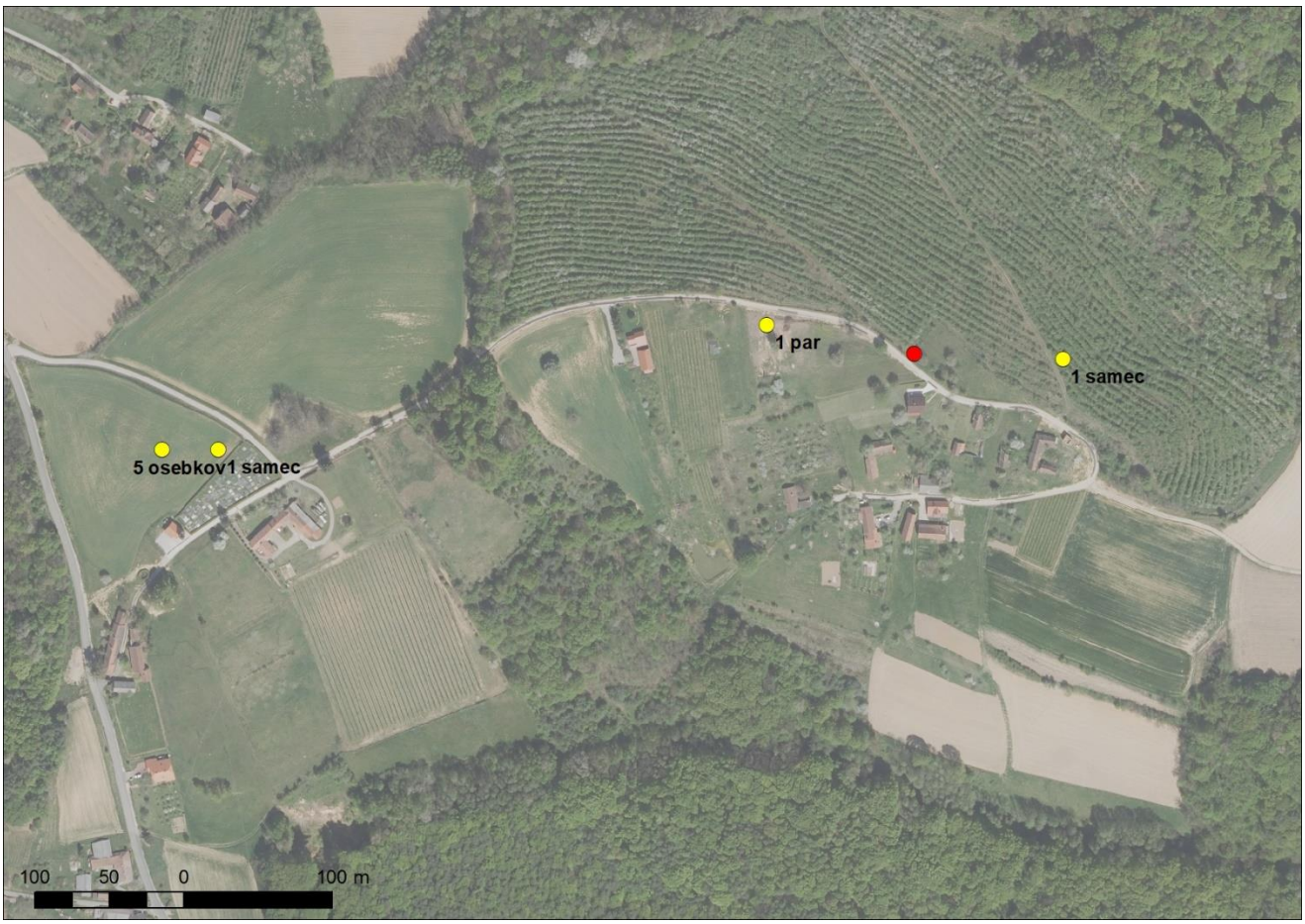

Slika 63: Lokacije hribskih škrjancev na Sobjakovem bregu (nasad sadnega drevja, ki je viden na DOF, je bil pred nekaj leti izkrčen, na njegovem mestu je sedaj njiva, ki je bila v letih 2019 in 2020 zasajena z deteljo, v letu 2018 pa z ozimnim žitom)

Slika 64: Praha na Sobjakovem bregu, na kateri se je konec februarja hranila skupina petih hribskih škrjancev na selitvi, nad njo pa je pel en samec (foto: K. Denac)

Slika 65: Njiva detelje na Sobjakovem bregu, nad katero je konec februarja pel hribski škrjanec (foto: K. Denac)

Slika 66: Ekstenzivni suhi travnik na Sobjakovem bregu, kjer se je konec aprila prehranjeval par hribskih škrjancev (foto: K. Denac)

Stanjevci (dve popisni točki) (na meji med k.o. Stanjevci in Šulinci)

Med sredino marca in koncem aprila sta bila zabeležena **dva pojoča samca**. Tisti na lokaciji bolj severno je pel nad njivo ozimnega žita in intenzivnim travnikom (sliki 67 in 68). Podatka o habitatu samca bolj južno ni (podatek je iz spletnega portala NOAGS). Znotraj teritorija hribskega škrjanca je bila v letu 2019 izkrčena ena mejica, travnik ob njej pa požgan (slika 69). Ta travnik je bil v letu 2020 povsem prerasel z zlato rozgo (slika 70).

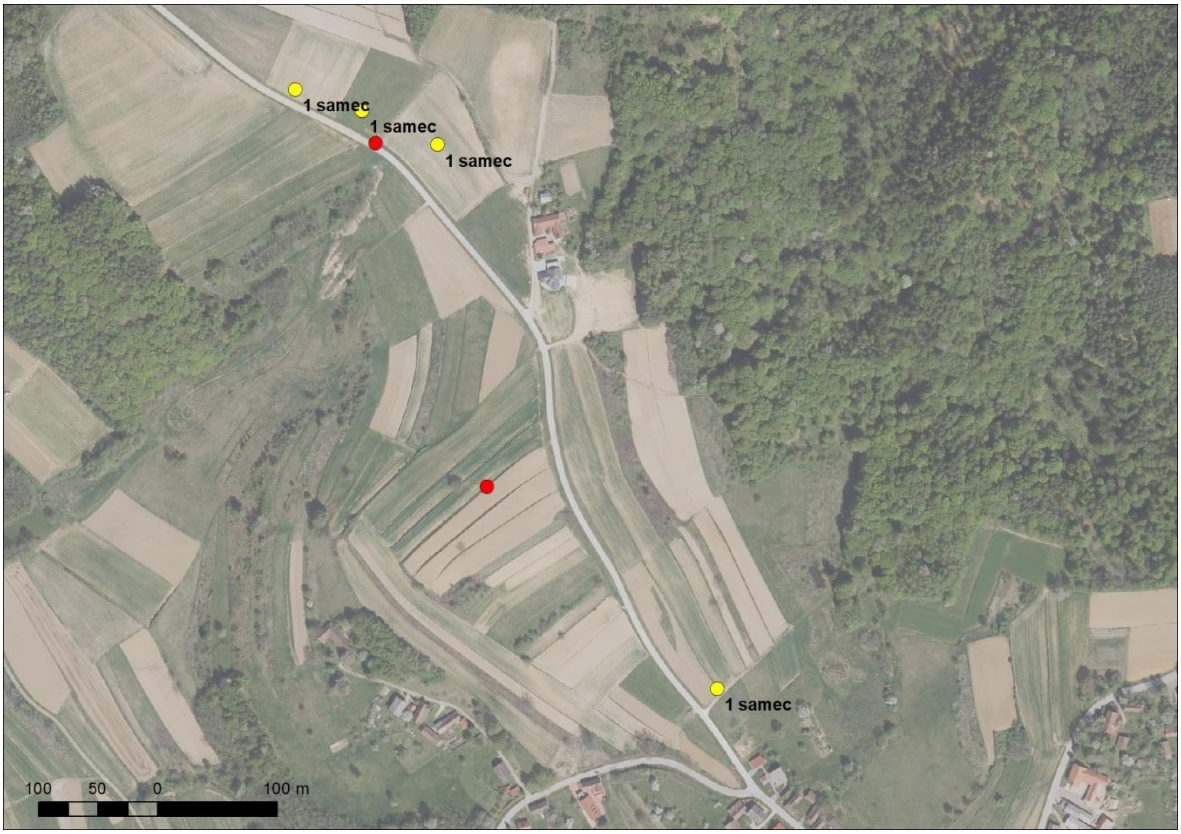

Slika 67: Lokacije hribskega škrjanca v Stanjevcih

Slika 68: Njiva ozimnega žita v Stanjevcih, nad katero je pel hribski škrjanec (foto: K. Denac)

Slika 69: Leta 2019 je bila znotraj teritorija hribskega škrjanca izkrčena mejica (na robu terase) in požgan travnik ob njej – prav to mejico so hribski škrjanci v letu 2018 uporabljali za petje in posedanje (foto: K. Denac).

Slika 70: Travnik ob izkrčeni mejici, ki je bil v letu 2019 požgan, je bil leta 2020 povsem prerasel z zlato rozgo (foto: K. Denac)

Šulinci (dve popisni točki) (k.o. Šulinci)

Konec februarja je vsaj **en samec pel** nad mozaikom ekstenzivnega travnika, prahe, njiv in mejic; glede na razdalje pa gre **morda celo za dva različna samca**. Aprila je en samec pel nad njivo jarega žita oz. nad praho na zahodnem delu območja, konec maja pa ponoči na mejici, ki je v upravljanju JZ KPG (slika 71).

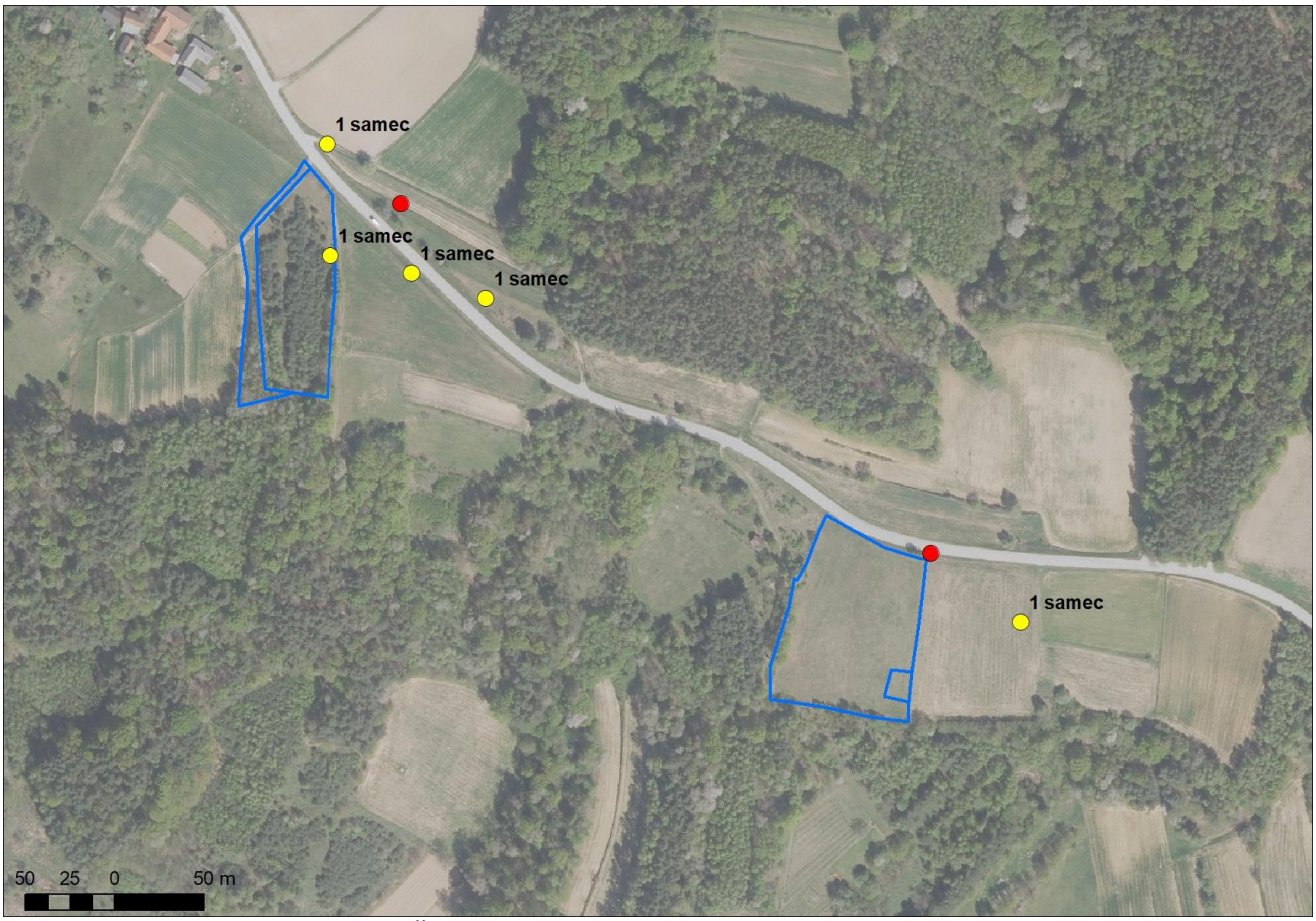

Slika 71: Lokacije hribskega škrjanca v Šulincih. Modri poligoni so površine v upravljanju JZ KPG.

Ženavlje (štiri popisne točke) (k.o. Ženavlje)

Marca je bil na območju zabeležen **en pojoč samec**, konec aprila pa sta se tu preganjala dva osebka, za katera ni jasno, ali je šlo za par ali pa morda za osebka iz dveh različnih parov (slika 72). Zabeležena sta bila v neposredni bližini površin v upravljanju JZ KPG.

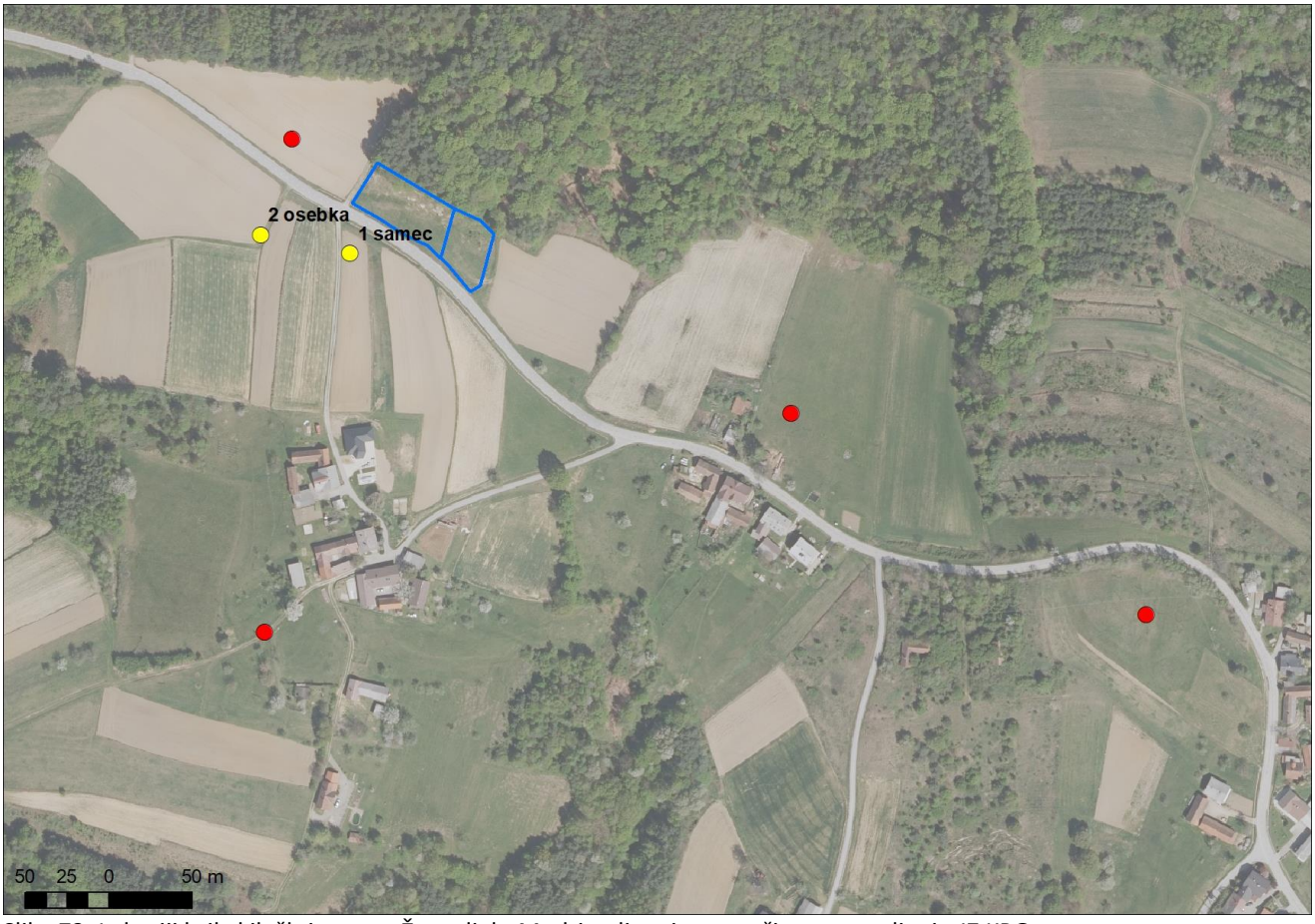

Slika 72: Lokaciji hribskih škrjancev v Ženavljah. Modri poligoni so površine v upravljanju JZ KPG.

3.3 Ostali podatki

Izven popisnih točk so bili naključno odkriti hribski škrjanci še na naslednjih lokacijah (vsi podatki so v spletnem portalu NOAGS):

- sredi marca je **en samec pel** na poti med Šalovci in Markovci (na ograjenih njivah ob Veliki Krki, na relaciji med zaselkoma Marofsko in Pancini; slika 73)
- zaposleni v JZ KPG so v Stanjevcih južno od ceste Murska Sobota – Hodoš (ledinsko ime Kolarjevi) našli **gnezdo** hribskega škrjanca na travniku, ki se zarašča z zlato rozgo (sliki 74 in 75). Travnik je v letu 2020 prešel v upravljanje JZ KPG.
- v Fokovcih na Lajnščekovem bregu: štirikrat v juniju je bil zabeležen bodisi 1 osebek bodisi **1 pojoč samec** (slika 76)
- v Fokovcih, ledinsko ime Setima: dvakrat v juniju je bil zabeležen **1 pojoč samec** (slika 77)
- v Gornjih Petrovcih, ledinsko ime Kirnjovi: zabeležen dvakrat konec junija – enkrat **dva osebka** tečeta čez cesto, drugič en osebek sedi na žici in se alarmno oglaša (slika 78)

Slika 73: Lokacija pojočega samca hribskega škrjanca na poti med Šalovci in Markovci (ob Veliki Krki, med zaselkoma Marofsko in Pancini)

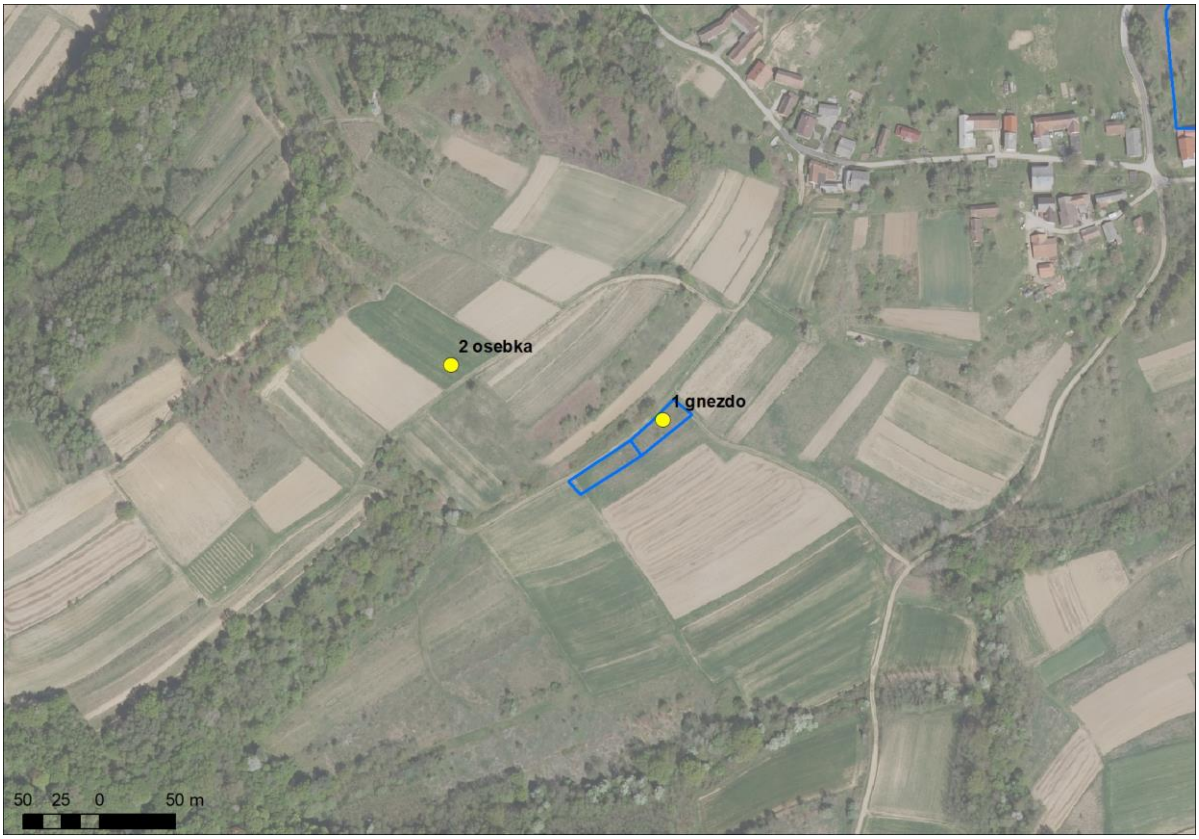

Slika 74: Lokacija gnezda hribskega škrjanca in dveh prehranjujočih se osebkov v Stanjevcih, led. ime Kolarjevi. Modri poligoni so površine v upravljanju JZ KPG.

Slika 75: Gnezdo hribskega škrjanca s petimi jajci, travnik, zaraščen z zlato rozgo, Stanjevci (foto: G. Domanjko)

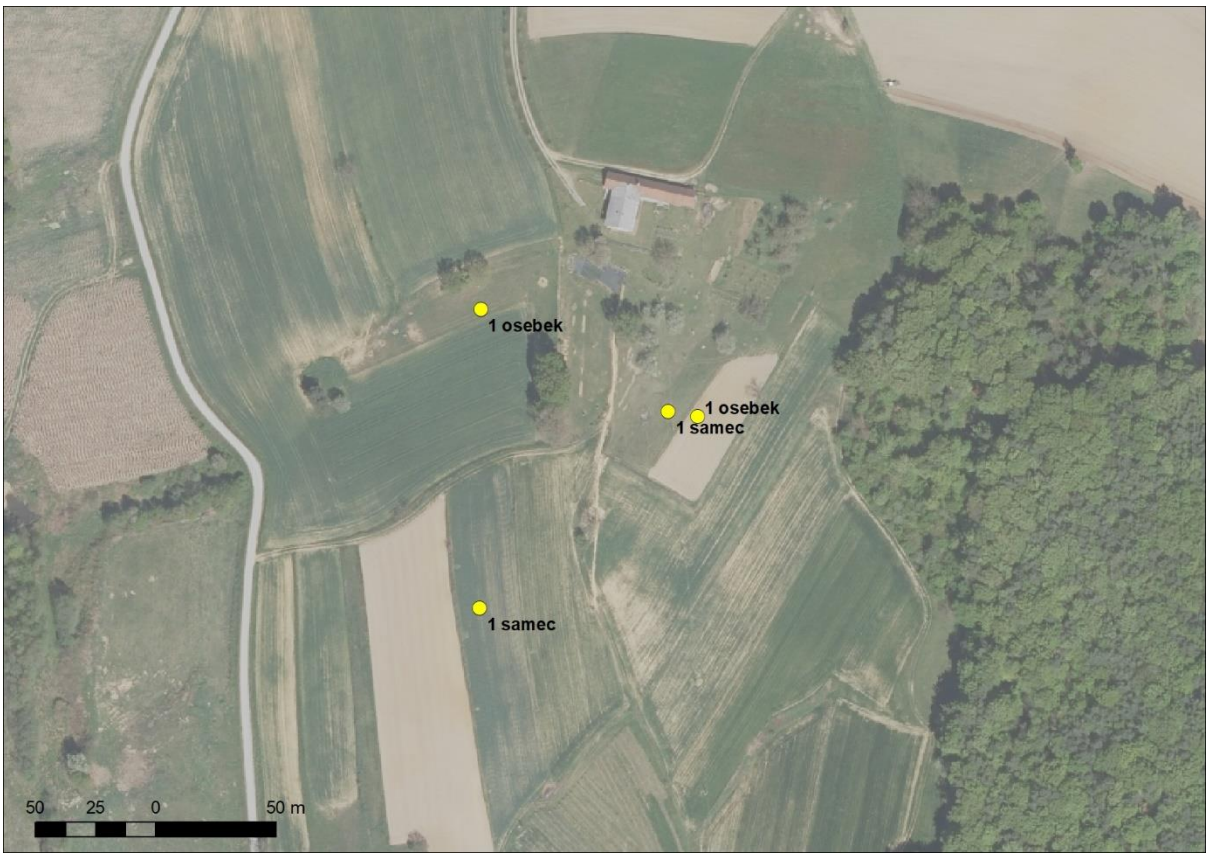

Slika 76: Lokacije hribskega škrjanca v Fokovcih na Lajnščekovem bregu

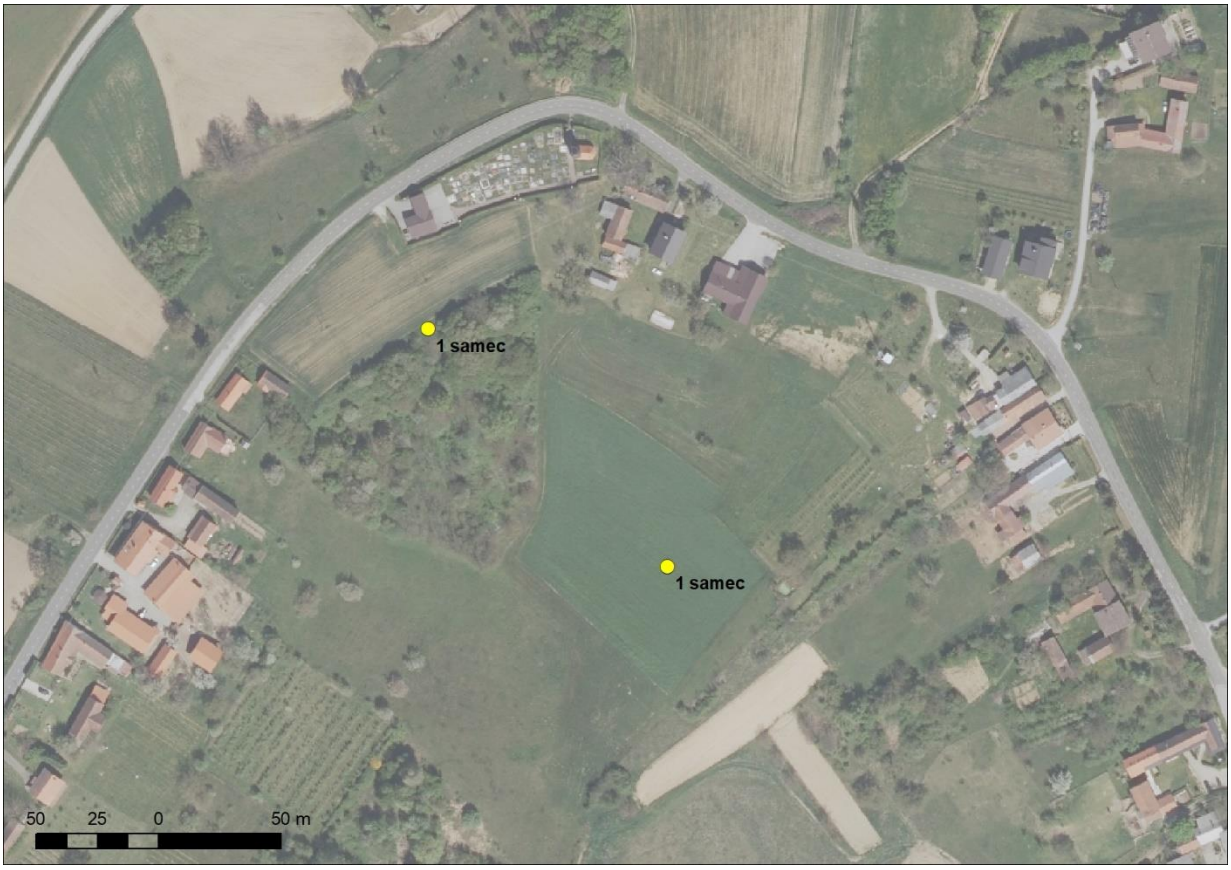

Slika 77: Lokaciji hribskega škrjanca v Fokovcih, Setima

Slika 78: Lokaciji hribskega škrjanca v Gornjih Petrovcih, Kirnjovi

3.4 Raba habitata v letu 2020

Enako kot v letih 2018 in 2019 so se kot najpomembnejši prehranjevalni habitat tudi v 2020 izkazale njive ozimnega žita in (redko zasejane) detelje, preorane njive (še gole), praha ter ekstenzivni suhi travniki, lokalno pa tudi kolovozi, bankine in zapleveljeni robovi njiv. Izjemnega pomena je tudi lesna vegetacija v obliki drevesnih mejic, posameznih dreves in grmov ter manjših gozdičev, ki jih škrjanci uporabljajo kot pevska mesta, razgledišča in zatočišča pred nevarnostjo. Eno gnezdo je bilo odkrito na ekstenzivnem suhem travniku v zaraščanju z zlato rozgo (Stanjevci). Ostali dve zelo verjetni lokaciji gnezd sta bili na njivi ozimnega žita (Ivanjševci) ter na ekstenzivnem suhem travniku (Fokovci – Gospodov breg).

Na pogodbenih površinah je bilo opazovanj hribskih škrjancev malo (le na Šalovskem bregu), precej pa jih je bilo v njihovi neposredni bližini (na vseh lokacijah z izjemo Dolenci – J). Glede na to, da smo na pogodbenih površinah opravili le šest obiskov med koncem februarja in sredino junija, seveda obstaja možnost, da so jih hribski škrjanci uporabljali izven časa naših obiskov. Habitat na njih je namreč izjemno primeren, saj gre v primeru vseh za ekstenzivne travnike s posameznimi elementi lesne vegetacije oziroma za kmetijski mozaik, ki vrsti ustreza. Kljub temu priporočamo, da se v prihodnosti varstveni ukrepi poleg travnikov osredotočijo tudi na njivske površine, saj je glede na dosedaj zbrane podatke očitno, da večina populacije gnezdi na njih (Denac 2018a & 2020).

3.5 Povzetek rezultatov

Na Goričkem smo v letu 2020 zabeležili 45-49 parov hribskih škrjancev (tabela 1). Ta številka vključuje tako načrtno zbrane podatke v okviru projekta Gorička krajina, kot tudi vse ostale dostopne podatke (monitoring SPA, spletna baza NOAGS). V tabeli 1, ki povzema rezultate za 2020, so navedene vse pogodbene površine, od ostalih lokacij pa le tiste, kjer smo vsaj enkrat zabeležili hribskega škrjanca. Vzroki za odsotnost hribskega škrjanca na nekaterih točkah (npr. tri točke na zahodnem delu Krplivnika, Lucova, Ratkovci – Kermendini, Šalovci – Adrijanci, vzhodni del Šalovskega brega, Šulinci – Vučkin breg, Šulinci – Tomažini, Vidonci, nekateri deli Ženavelj) niso znani, možno je, da je bila vrsta zaradi manjšega števila obiskov terena tudi spregledana, saj je po izkušnjah avstrijskih kolegov za potrditev nekaterih teritorijev potrebnih zelo veliko obiskov območja (tudi do 8, H. Uhl *osebno*). Intenzivnejši pregled vseh točk znanega pojavljanja bo opravljen v letu 2021.

Tabela 1: Rezultati iskanja in spremljanja hribskih škrjancev na Goričkem v letu 2020. Lokacije, označene z *, so pogodbene površine v okviru projekta Gorička krajina. Pri izdelavi ocene števila parov smo kot par šteli posameznega pojočega samca, opazovan osebek, par ali družino. Na pogodbenih površinah, kjer so bili škrjanci zabeleženi v neposredni bližini, smo pri oceni števila parov te škrjance pripisali tisti pogodbeni površini.

Lokacija	**Št. popisnih točk**	**Rezultat**	**Opomba**	**Ocena števila parov**
Benkovski breg	1	2 para + 1 pojoč samec		3
Budinci	3	1 pojoč samec	zabeležen na Bejčinem bregu	1
Budinci*	1	0	1 pojoč samec je bil zabeležen v neposredni bližini	1
Čepinci	1	1 par + 2 pojoča samca	Vreje, Gorički breg	3
Čepinci*	1	0	1 pojoč samec je bil zabeležen v neposredni bližini	1
Dolenci	2	1 pojoč samec	dobljen naključno, ne ob načrtnih obiskih	1
Dolenci - J*	1	0		0
Dolenci – S*	1	0	1 pojoč samec je bil zabeležen v neposredni bližini	1
Fokovci	3	1 par + 1 družina (+ morebiti še 1 pojoč samec)	zelo verjetno je en par gnezdil na ekstenzivnem suhem travniku, saj je bilo tam zabeleženo alarmno oglašanje sredi aprila	2-3
Hodoš	2	1 pojoč samec		1
Ivanjševci	1	1 osebek	zelo verjetno je bilo gnezdo na njivi ozimnega žita – od tam smo sredi aprila splašili en osebek, ki je odletel šele, ko se mu je popisovalec približal na 3-5 m	1
Kamenek	1	1 pojoč samec		1
Kančevci	1	1 pojoč samec (+ verjetno še 1 pojoč samec)		1-2
Križevci - J	1	1 pojoč samec		1
Križevci - S	3	2 pojoča samca		2

Krplivnik	2	1 par + 1 pojoč samec	konec februarja opazovanih tudi 15 osebkov na selitvi, junija pa družina (bodisi od spomladi opazovanega para bodisi od pojočega samca)	2
Kukeč	2	1 pojoč samec	znotraj teritorija hribskega škrjanca smo opazili sečnjo ene izmed mejic	1
Kuštanovci	1	1 par + 2 pojoča samca	konec februarja opazovani tudi 4 osebki na selitvi	3
Lončarovci	2	1 osebek		1
Markovci - Črnkin breg	1	1 par	na območju je med 17. 8. 2018 in 19. 7. 2019 nastal več kot 13 ha velik nasad leske, zaradi katerega je izginilo ogromno pomembnih elementov habitata hribskega škrjanca – ekstenzivni travniki, mejice, solitarna drevesa in grmi	1
Martinje	3	4 pojoči samci	eden od samcev je pel na isti lokaciji, kjer je bila v 2019 potrjena gnezditev na zaraščajočem se ekstenzivnem travniku (Denac 2020); konec februarja opazovani tudi 3 osebki na selitvi	4
Panovci	1	1 par + 1 pojoč samec	konec februarja opazovanih tudi 5 osebkov na selitvi	2
Stanjevci	2	2 pojoča samca	lani požgani travnik (Denac 2020) znotraj teritorija hribskega škrjanca je bil letos povsem prerasel z zlato rozgo)	2
Šalovci – Kutošev breg*	1	0	1 par je bil zabeležen v neposredni bližini	1
Šalovci – Šalovski breg*	1	0	1 par je bil zabeležen v neposredni bližini	1
Šulinci	2	1-2 pojoča samca		1-2
Ženavlje	4	1 pojoč samec	z območja imamo tudi podatek o 2 osebkih, za katera ni jasno, ali sta pripadala istemu paru ali ne	1-2
izven popisnih točk	/	1 pojoč samec na relaciji Šalovci - Markovci		1
izven popisnih točk	/	1 gnezdo s 5 jajci v Stanjevcih, Kolarjevi	gnezdo je bilo na travniku, ki se zarašča z zlato rozgo	1
izven popisnih točk	/	1 pojoč samec v Fokovcih na Lajnščekovem bregu		1
izven popisnih točk	/	1 pojoč samec v Fokovcih, Setima		1
izven popisnih točk	/	2 osebka v Gornjih Petrovcih, Kirnjovi		1
SKUPAJ	**45**	**/**	**/**	**45-49**

VIRI

Denac K. (2016): Hribski škrjanec *Lullula arborea*. Str. 113-121. V: Denac K., Kmecl P., Mihelič T., Božič L., Jančar T., Denac D., Bordjan D., Figelj J.: Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst ptic na območjih Natura 2000 v letu 2016. Poročilo. Naročnik: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. DOPPS, Ljubljana.

Denac K. (2018a): Ugotavljanje rabe habitata hribskega škrjanca *Lullula arborea* za določitev varstveno prioritetnih površin na območju Natura 2000 Goričko. Poročilo. Projekt Gorička krajina (OP20.06.02.006/1). Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. DOPPS, Ljubljana.

Denac K. (2018b): Popis 120 naključnih točk za hribskega škrjanca *Lullula arborea* na Goričkem v letu 2018. Poročilo. Projekt Gorička krajina (OP20.06.02.006/1). Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. DOPPS, Ljubljana.

Denac K. (2020): Ugotavljanje rabe habitata hribskega škrjanca *Lullula arborea* na območju Natura 2000 Goričko v letu 2019. Poročilo. Projekt Gorička krajina (OP20.06.02.006/1). Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. DOPPS, Ljubljana.

Denac K. Kmecl P., Domanjko G., Denac D. (2017): Trendi ptic kmetijske krajine na Goričkem. Acrocephalus 38 (174/175): 127-159.

DOPPS (2018): NOAGS – spletni portal. [http://atlas.ptice.si/atlas/index.php?r=user/login], 07/06/2018.

Vlada RS (2015): Program upravljanja območij Natura 2000 (2015–2020). [http://www.natura2000.si/fileadmin/user_upload/LIFE_Upravljanje/PUN__Pril6.4Projekti.pdf], 24/03/2017.